

Familia

VICTOR EFTIMIU

(M. Kara.)

Apare odată pe lună
sub conducerea unui comitet de redacție

Redactor: M. G. Samarineanu

Redacția: Strada Take Ionescu No. 42. Oradea.

Pentru recenzii autorii și casele de editură sunt rugați a trimite câte un exemplar pe adresa redacției. — Manuscrisele nepublicate se distrug.

Cuprinsul No. 3-4:

1. *Victor Eftimiu* de M. San-Marino.
 2. *Pe cripta mea* de D. Psatta.
 3. *Pestalozzi* de George Bota.
 4. *De când aștepți?...* de Victor Eftimiu.
 5. *Baltă* de Cezar Petrescu.
 6. *Floriile* de G. Georgescu Theologu.
 7. *Feminism și feminitate* de Nataia Negru.
 8. *Lui Pestalozzi* de Nicu Sporea.
 9. Poeme în proză: *Infiorată* de Z. Sandu.
 10. *Indoială după Lenau* de Aurel Locusteanu.
 11. *Nobilimea română din Bihor* de Dr. Leontin Palladi.
 12. *Pindului* de Nuși Tulliu.
 13. *Către sine* de G. Leopardi, din ital. de I. Samarineanu.
 14. *Dray Wara You Dee* de R. Kipling tr. de E. Biciolla.
 15. *Vârful de munte* de Diana.
 16. *Fragm. din conj. lui Catilina* de C. Constantinescu.
 17. *Când nu te văd* de Seneca,
 18. *Poemele așteptării* de George A. Petre.
 19. *Universitatea Liberă*.
 20. *Trupul* de G. Talaz.
 21. *Doi Pelerini* de M. G. Samarineanu.
- Cronici.** Ludwig van Beethoven de S. — Revista din provincie. — Românii din peninsula Balcanică — „Renan și Germanii“ de M. — Dacoromania de L. — Organizația muncii în America de S. — Reviste: Indemnul a. IV. No. 7—8 Tg.-Mureș. — Scânteeea a IV, No. 3, Gherla. — Ramuri a XXI, 1—2 — Făt-Frumos Mart-Prier, Suceava. etc

Abonamente:

Pe 1 an: 150 Lei; pe 6 luni: 90 lei. — Pentru instituțiuni și autorități: 400 lei pe an. — În străinătate: 400 lei pe an. — Inserții și reclame la Administrația revistei: Strada Take Ionescu No. 42. Oradea.

Familia

Victor Eftimiu

de M. San-Marino.

O forță creatoare care de ani de zile domină republica scrisului românesc. Tânăr încă, e în plină producțiune. Răscolește istoria și reîncarnează figurile proeminente în drame spectaculoase, însuflețește basmele în feerii ca „Inșir' te Mărgărite“, fixează etape din viața socială în novelă și romane și cu suptilități suave, brodează imagini colorate în poezie.

Victor Eftimiu, e unul din scriitorii de rasă amoretat de artă. Trăește din ea și pentru ea. O cultură frumoasă, ajutată de o fantezie bogată și de o putere de muncă neîntrecută îi dau posibilități de a crea. Tradiționalist de școala clasicilor nu s'a lăsat târât de curentele noi. Epoca experiențelor și a loviturilor cari lansează efemer și mențin la suprafață atâta timp cât durează anormalul se vede că a trecut de mult pentru d-sa. Nu-l gâdilă castelele de carton impecabil stilizate ca arhitectură. D-sa construiește din material solid ceardacuri în cari trăesc oameni, palpită viața și se înfiripă gospodării.

Mulți pui și-au făcut aripi la umbra marelui său talent. Azi se cred ereși și-și fac un titlu de glorie căutând să-l defaime. Nu poți dărâma însă o cetate isbind în ea cu cocoloși de caș, pe care ți l-ai smuls din colțurile buzelor. Pliscurile și-au încetat deci cârâitul. Iar Victor Eftimiu a rămas scriitorul care ne-a legănat copilăria cu lucrările sale minunate.

Nu este un stilist pretențios. Fraza sa, deși plină de fond, nu e intelectualizată. Fondul ți-l evidențiază prin alte mijloace. Concepțiile sale adânci jâșnesc din situații. „Cocoșul Negru“, „Ringala“, „Prometheu“, „Don-Juan“, „Meșterul Manole“ și acum „Glafira“ sunt lucrări cari poartă în sine concepții, fond și măestrii cari le dă nemurirea. Ușurința de a versifica formează o calitate care nu-i stingherește fantezia. Îți face impresia unui meșter care, stăpân pe meșteșugul său,

fasonează fără a fi preocupat de lovitură de ciocan pe care o dă. Este sigur că o dă la locul ei și că din această lovitură va eși ceea ce trebuie, ceea ce a vrut.

Spiritualiștii frazelor căutate i s'au declarat protivnici. Concepții deosebite îi despart. Pe unul îl preocupă ceea ce spune; pe alții cum să spună. Noi înclinăm spre primul deși am dori armonizarea amândurora. Numai așa am avea opere superioare, perfecte și din punctul de vedere al stilului.

Însă când suntem puși să alegem între „Omul descompus“ al d-lui F. Aderca, un intelectual în toată puterea cuvântului, al frazei, dar cam prea „descompus“ al acțiunii și fondului și între novela „Un asasinat patriotic“ a d-lui Victor Eftimiu nu stăm un minut pe gânduri, preferind pe cel din urmă.

Tot același lucru îl găsim și în poezie, dacă am face o paralelă între Tudor Vianu, Lucian Biaga și Victor Eftimiu. Dar în poezie avem o criză care egalează cu aceea a valutei. Vorbim de poezia adevărată bineînțeles și nici de cum de proza pretențioasă și de trăsnaile cu 48 cai putere ale „contemporanului.

De altfel publicul l-a apreciat la justa lui valoare. Enorma operă produsă de acest scriitor și-a făcut făgaș. Cefitorii au pus în cumpănă lucrările sale și au văzut cât de nelalocul lor au fost și sunt unele atacuri cari i se aduc. Balanța s'a lăsat în favoarea d-lui V. Eftimiu.

Dovada am avut-o aci, în Oradea, cu ocazia reprezentării ultimei sale lucrări „Glafira“. Turneul echipei marelui și serioasei artiste D-na Agepsina Macri-Eftimiu care a susținut rolul titular al Glafirei a fost o strălucită dovadă că se poate face adevărată operă culturală atunci când pornești cu gânduri curate la lucru. Reprezentația, prin faptul că însuși autorul juca rolul lui „Simion Cocoșatul“, a luat coloritul unei enluziaste

Agepsina Macri-Eftimiu

sărbătoriri, pornită spontan din sufletul orădenilor pentru marele scriitor Victor Eftimiu. Nici când un artist, un creator, nu s'a bucurat de o comunicativitate atât de entuziastă din partea publicului ca d-l Eftimiu la reprezentația „Glafirei. În public se treziseră toți eroi, toate basmele, se înfățișaseră toate peisajele și se înprospătase întreaga poezie celită în sutele de volume ale acestui scriitor și, în „Glafirea“, îi aplauda întreaga operă de artă.

Banchetul dat la cercul ziariștilor a fost un prasnuc după o nouă victorie. Sănătoasa intuiție a românului nostru dezbrăcat de invidie, a pătruns nebuloza negurei lăsate de atacurile răutăcioase și a găsit dincolo de ea pe Victor Eftimiu așezat pe pedestalul luminos pe care, prin muncă proprie, s'a înălțat.

~~~~~

Pestalozzi

de George Bota

Recunoștința este o plantă rară, în orice caz înăbușită de buruienile ingratitudinii. Dacă datoria nu ne poate convinge să fim recunoscători față de geniile progresului omenesc, admirația pentru acești uriași ai omenirii ne îndeamnă totuși să ne amintim de ei și să le închinăm câteva clipe. Pestalozzi este unul dintre acești uriași cari au împins sufletul omenesc în drumul spre înălțare. Sufletul lui s'a revărsat peste lumea întreagă și o stăpânește și azi. Intreaga școală este clădită pe spiritul marelui Pestalozzi. Tot cece s'a făcut după el, este isvorit din el; la fundul celei mai moderne teorii pedagogice îl găsim pe apostolul dela Neuhoof. Numai haina s'a schimbat, a căpătat o croială să-i zicem după ultimul jurnal, dar ideea a rămas aceeași.

Caracteristica acestui pedagog este că opera lui se confundă cu însăși viața sa, punctul său de plecare fiind nu o teorie, ci un sentiment, sentimentul iubirii de oameni. Convingerea sa isvorește din inimă nu din minte, cece a făcut din el exemplul viu de sacrificiu și devotament pentru binele altora. Bunătatea, noblețea și delicatețea sufletului său și-o datora atât nașterii sale cât și educației primite. Femeea, care mai totdeauna este factorul hotărâtor nu numai în viața bărbatului, dar chiar în înlănțuirea tuturor fenomenelor sociale, la Pestalozzi joacă un rol deosebit. Deosebit nu numai ca însemnătate, ci și ca fel de determinare sufletească. Viața lui Pestalozzi a fost sub directa și vecinica dogoară a razelor duioseniei și bunătății femești; ea, această viață zdruncinată, a ajuns până la vârsta de 80 de ani și cu roade atât de minunate, în mare parte datorită sprijinului sufletesc al celor mai devotate femei: mamă iubitoare și duiosă; soție care nu s'a uitat la urâțenia trupezască, ci la podoabele sufletului soțului său, pe care l-a înțeles cum rar înțeleg soțiile pe soții lor; două femei menajere în casa

Pe cripta mea . . .

de D. PSATIA

*Pe cripta mea s'o odihni
O pasăre pribeagă,
Și 'n cânt vrăjlit mi-o aminti
De cine mi-a fost dragă!*

*Voiu tresări sub glia grea
Torcând din nou iubirea,
Voiu suspina, voiu lăcrima,
Visă-voiu fericirea!*

*Și 'n zori zefirii mângâioși
Vestî-vor lumii trist,
Că 'ntr'un mormânt sub chiparoși
Mai plânge un artist!*

părintească și în casa apostolului de mai târziu, iată buchetul de femei cari au jucat rol hotărâtor în viața lui Pestalozzi. Așa ne putem explica pentru ce centrul personalității sale a fost în inimă, nu în creier. Lipsit cu desăvârșire de simțul practic, care presupune o grijă continuă de chiverniseală personală; încrezător până la absurd în bunătatea oamenilor; robul fanatic al unui înalt idealism; devotat în orice clipă cui i-ar fi cerut ajutorul său; iată calități, cari pentru marea lume ar fi defecte, cari i-au adus lui Pestalozzi un lanț lung cât viața sa de suferințe.

Dacă pentru Rousseau simpatiile se îndreptau spre natură, pentru Pestalozzi ele se îndreptau spre săraci și nenorociți. Citirea monumentalei opere a lui J. J. Roussau, „Emile“ a fost pentru Pestalozzi un moment de răspântie. De aci se precizează în mintea sa drumul ce avea de mers în viață: ridicarea poporului prin cultură. El nu va mai fie însă educatorul unui copil care nu a fost niciodată ca Emile, ci va fi adevărul părinte al copiilor rămași pe drumuri în urma dezastrelor napoleoniene. Nimic nu-l mai abate după ce ca o fulgerătură divină i-a arătat care este calea mântuirii de oameni. Dumnezeu îi trimite în calvarul său pe „sufletul cel mai curat și cel mai nobil pe care l-am văzut vreodată pe pământ“ cum spunea însuși Pestalozzi de soția sa. Este exemplul cel mai ales de ce poate face în lumea aceasta o femeie care a prins direcția idealului celui mai înalt urmărit de bărbatul său. Nu mai era vorba de iubirea ideală ci de iubire prin ideal.

Și au mers cei doi soți „nebuni“ de bunătate, au mers fără preget, întâlnind în drumul lor încăpățânarea unor părinți cari abia târziu i-au înțeles; apoi ingratitudinea lumii care e buruiana cea mai răspândită în drumuri ca acestea; întriga și calomnia celor mici cari, nevăzând dâra de lumină ce

lăsa nobilul lor ideal, îi credeau doi nebuni, doi răătăciți. La fiecare lovitură a soartei și a oamenilor, cei doi soți înfăriși prin iubire și prin ideal, răspundeau prin gura lui Pestalozzi: "să luptăm lupta vieții". Nici ridicolul aparent, nici calomnia, nici răutatea, nu l-au oprit pe acest fanatic apostol al omenirii din calea de desrobire a omenirii din întuneric și din mizerie. Dar nici măririle lumești pe care le-ar fi putut ajunge în ultimul timp nu l-au abătut dela țintă. „Vreau să fiu învâfător!” i-a fost răspunsul atunci când i s'a oferit de prieteni, puternici ai zilei, o situație în țară. Ce mare lecție de eroism mai ales pentru timpurile noastre de goană, de cerșătorie, de târîre după situații!

Lumea lui era lumea săracilor în mijlocul cărora el era cel mai sărac; era în mijlocul suferinței, unde el suferea mai mult ca toți. Operile sale scrise și acelea cu ajutorul soției sale, dacă nu pot figura în biblioteca marilor teoreticieni și filozofi, pot în schimb servi ca facile destul de puternice pentru popor. Chiar și ele, operile scrise, au fost făcute pentru popor, pentru omenire. „Ași vrea să mă duc și să-i spui: îți mulțumesc în numele umanității” a zis regina Luisa a Prusiei când a citit cartea „Leonard și Gertruda”.

Pedagogia lui Pestalozzi? — Ea se confundă cu însăși viața lui și din această viață cei ce au cunoscut-o, au extras principiile și ni le-au transmis. În fuga lui de găsire a metodei celei mai psihologice, celei mai nemerite, Pestalozzi s'a întâlnit cu Napoleon, care însă i-a trimis vorbă că nu are timp de a. b. c. Ni-meni nu a băgat însă de seamă că s'au întâlnit doi luptători: unul luptând cu oamenii și omorînd oameni, altul luptând cu întunericul pentru a ridica pe oameni. Doi cuceritori; unul de popoare altul de metode pentru ridicarea popoarelor. Două genii mari în felul lor, dar cu rezultate tot atât de diferite pentru omenire.

În Februarie anul acesta s'au împlinit o sută de ani dela moartea lui și lumea întreagă îi sărbătorește memoria. Pe Napoleon îl sărbătorește poporul său, Pestalozzi este sărbătorit pe tot globul pămîntesc. Cine este cel mai mare cuceritor dintre ei?

Oameni ca Pestalozzi se ridică pe propriul lor ideal, un urcuș ce e drept primejdios, care merge pe vîrf de stîncă și pe margine de prăpastie, dar care duce acolo unde nu pot ajunge toți. E o nebunie se înțelege pentru lumea lașității și a meschinăriei de toate zilele, dar este o nobilă nebunie de pe urma căreia profită lumea „celor cuminți”.

Este totuși îmbucurător că din partea întregii lumi azi se ridică glasul recunoștinței pertru marele apostol care a fost Pestalozzi. A fost, cum spune piatra de pe mormîntul său: „predicator popular, salvatorul săracilor, totăl orfanilor, întemeietorul școlii populare, educatorul omenirii, om creștin, cetățean, totul pentru alții, nimic pentru sine”.

Iată cum se ridică în fața noastră marea figură, care a fost Henric Pestalozzi.

De când aștepți?..*)

de VICTOR EFTIMIU.

Vârtej de frunze ruginite 'n ploi...
Pe flacăra mușcatelor cad foi,
Cad ruginite foi pe iarba încă nouă
Iar vine toamna și e vînt și plouă
Ploi obosite, fără de furtună...
Stai — și nu vine nici o veste bună...

Aștepți — și nici o veste. Ore pline
Și lungi și monotone și haine
Alunecă greol atâtea ore
Bat turle depărtate și sonore
Ciocane peste sufletu-ți răsună...
Stai și nu vine nici o veste bună...

Zadarnic tot aștepți — zadarnic bate
Un Angelus surâsuri depărtate
Și soarele, cu melancolice priviri
Intârzie 'n grădini și pe zidiri
In care bănuțești alai și voie bună...
Stai — și nu vine nici o veste bună.

O, veste bună între-atâtea vești
Mult așteptata veste, ca'n povești
Nu vine, n'a venit, n'o să mai vină
Lumea nouă e ciudată și străină
Și fără tine holdele-și adună
Stai — și nu vine nici o veste bună,

De când aștepți, îți mai aduci aminte?
Erai un biet copil mirat, cuminte
Și mai târziu, pribeag adolescent
Trecând printre străini cu pasul lent,
Cu brațele întinse ca o strună
Zadarnic așteptai o veste bună...

Acuma cad și brațele întinse
S'au istovit de vise necuprinse
De implorări armonizate 'n van
De neasămănatul lor elan
De tot ce-a fost întraripare 'n ele,
Cad la pămînt, sărmane brațe grele
Ochi luminoși orbiți în clar de lună
Se 'nchid cîtînd în tine vestea bună...

~~~~~

Frumosul este alcătuit dintr'un element etern, învariabil, a cărui cantitate este însă foarte greu de determinat, și dintr'un element relativ, circumstanțial, — sau mai bine zis din mai multe elemente: epoca, moda, morala, dragostea.

* * *

Germania exprimă reveria prin linii, Anglia — prin perspectivă.

*) Din volumul „Oda limbii române” ce va apare în curînd.

Baltă

de Cezar Petrescu

Aceste finuturi n'au o împărăție a stufului și a papurei, cu ochiuri ascunse și canale venețiene, unde să domnească un romantic Terente și să înfrunte epice lupte navale. N'au nici șosele străbătute de vilegiaturişti prea bogăți, care ca pe Valea Prahovei, să ispilească ceata unui Tomescu și Munteanu, la operații vaste și cinematografice de adevărată inchiziție fiscală, perchiziții și impozit forțat pe venit. Modeste locuri cu modești vilegiaturişti, se mulțumesc cu un brigand tot atât de modest.

Se numește Baltă; haiducește firește nesupărat, dar haiducește metodic. Cred că e un om cu sedios spirit de observație. A descoperit chiar o metodă care va trebui brevetată și reținută în viitorul manual al bunului haiduc, tratat ce nu va întârzia de sigur să apară în vreo editură cinegetică.

Baltă a observat că mecanismul jandarmeriei se bazează pe oare care autonomie: prima grijă a șefului de secție și pe urmă a căpitanului de jandarmi, e să nu se întâmple nimic supărător aci. Dincolo, la vecin, de unde începe altă circumscripție — e treaba lor. Și Baltă a căzut cu jandarmii localnici la un contract tacit.

Prin apropierea acestor tărâmurii își are numai cartierul general, doarme, se odihnește, respiră aer de brad, de sigur depune fructul economiilor la o bancă. Atunci însă când îl prinde pofta să iasă la drum, caută drumuri mai îndepărtate. Jandarmii nu primesc astfel ordine, observații admonestări: în raionul lor nu se întâmplă nimic. Baltă și-a dat cuvântul de onoare haiducesc și își respectă cuvântul.

Dacă te întâlnește în pădure, îți cere foarte cuviincios și modest un chibrit să-și aprindă țigarea dar nu-ți cere și ceasul. E o tărie de caracter care merită stimă. Are încă romantismul cuvântului dat. Cariera pădureașă l-a ferit de infectarea cu morbul politic. Ar fi învățat altfel că numai eroii lui Dumas-tatăl trec prin ziduri, catacombe, deșerturi, câmpuri de bătălie și mări înot, ca să fie exacti la întâlnirea pe care le-a dat-o autorul, căci altfel romanul n'ar mai avea nici un haz și nu s'ar mai vinde fascicola viitoare.

Dar dispețul acesta pentru ceasornicul trecătorului de aci, constituie și o mică ofensă: Va să zică un ceas de aur, chiar cu monogramă și 16 rubine, nu merită onoarea celui purtat până mai deunăzi de d. Mihalache și reținut „suvener”. Cunosc un domn, care ar fi gata să-l ofere:

— Ține dragă Baltă, poartă-l suvenir dela mine. Vezi că are și monogramă, are și rubinele, tot ce vrei. E un ceas garantat. Lasă-mă numai să-mi scot dintre cele două capace, șuvița din părul iubitei. Așa! Acum trage-mi frumos și-un băț, peste șale, dar vezi, cu mo-

destie. Un băț, ca între amici. Ține-mi și un mic discurs după tot ritualul. Lasă-mă să trag și trei focuri de revolver în aer. Perfect. La revedere!

Domnul cu pricina — nu vă spun numele, căci mi-aș face un dușman pe toată viața — s'ar întoarce fericit din pădure. Ar avea ce povesti toată vara, până în Septembrie. Și de aci, acasă, la toamnă și toată iarna. Toate gazetele ar vorbi. I-ar fi reproduș numele. A tras trei focuri, a rănit chiar pe unul din bandiți; dar n'a avut ce face, l-au înconjurat. Și toți l-ar arăta cu admirație:

— Priviți-l acesta o domnul, care s'a întâlnit cu Baltă și era să-l omoare. Noroc pentru bandiți, că a terminat cartușele.

Peste ani de zile, domnul ar povesti încă datându-și episoadele din viață cam după această cronologie: „Era prin anul când m'am întâlnit eu cu Baltă... Sau alta: „Să vă povestesc eu una copii. Cu un an înainte de întâmplarea mea cu Baltă“...

Și așa mai departe. N'ar fi exclus ca domnul care s'ar fi întâlnit cu Baltă, să ajungă un personaj foarte popular, să-și pună candidatura, să devină ministerial. Votul universal are capriciile și misterele sale.

Dar domnul despre care vă povestesc nu s'a întâlnit cu Baltă, ceasul i-a rămas intact cu cele 16 rubine și cu părul iubitei, care s'a oxidat între capace, și a devenit subțire și lins ca o coadă de șoarece. În așteptarea pateticului evenimet, domnul care ar vrea să-l întâlnească pe Baltă „să-i arate el lui”, povestește cuconișelor și duduilor cum ar decurge lupta.

Cuconișele și duduile îl ascultă, înșirate cuminiți, de un trunchiu de brad cojit, răsturnat la marginea pârâului.

Domnul povestește, însoțindu-și cuvintele de gesturi tot atât de dramatice: „Aud un șgomot Mă opresc. Pun mâna în buzunarul dela spate, scot revolverul. Înaintea mea, Baltă! Trag un foc. Mâinele sus! Așa stimabile d-le Baltă! Acum să vorbim!... Ce credeai că ai de-aface cu de-al dăia să le tremure genunchii?... Nu rișca mâinele, că trag! Și dacă se mișcă, îi sfărâm creerii ca la un câine și-l calc în picioare“.

Domnul arată cum îi sfarmă creerii ca la un câine, și cum îl calcă în picioare. Pe iarbă, cu puțină imaginație se poate vedea trupul culcat al lui Baltă și piciorul domnului așezat pe piept, ca într'o gravură eroică. Duduile și cuconișele își duc mâna la ochi, țipă, li se cutremură carnea de asemenea grozăvie.

Iar domnul surâde triumfător, își aprinde țigarea cu nepăsare și aruncă spre cer, colaci de fum, ca fumul unei jertfe care a fost primită.

Baltă să fie, căci broaște se găsec destule.

Sunt sigur, că domnul meu nu e singurul astăzi din țara românească, cea veche și cu provinciile eliberate laolaltă, povestind în această clipă cu amănunte teribile cum ar dori să dea ochii cu briganzii despre care înșiră atâtea palavre ziarele. Numai să li se arate, căci ar ști ei cum să-i „pună la punct!”

Până una alta, câțiva liceeni plictisiți de monotonia paragrafelor de latină și teoremelor de algebră, preparate pentru corijență s’au decis într’o seară să-și ucidă urâtul cu o glumă cam crudă. Au ieșit înaintea domnului teribil, cu câteva ciomege și cu măști negre pe față. Domnul a căzut subit în mușenia, a cedat ceasul fără să mai scoată dintre capace părul iubitei și când a scăpat s’a dus sforăind acasă, să schimbe pantalonii.

Era seară și nu făcea să umble cu pantaloni de culoare deschisă.

Feminism și feminitate

de Natalia Negru.

Un murmur, o neliniște se resimte în viața contemporană.

Lumea încă nu e dumerită față de noul tip al speței umane: *femeea cultă* — femeea, care, dându-și seama că e valoare socială, cere să i se dea de lucru în marea omenire barbară și nefericită.

Femeea cultă ar nizu să se impună prin ea însăși, prin priceperea, pregătirea ce-o are, prin munca ce-o poate realiza.

E o temere, ca prin aceasta, normele de viață să nu sufere vre-o schimbare, vre-o perturbare.

Două primejdii par mai amenințătoare: întâi, că femeea și-ar pierde *feminitatea* al doilea, că în gospodărie, ar suferi *bucătăria*.

Să fie oare adevărat, că femeea, exercitând drepturile politice, și-ar pierde grația?

Oamenii politici ar putea să ne spună dacă în adevăr au suferit această jertfă, acceptând situații politice.

Mai curând, am crede, că în politică tot astfel ca în orice fel de muncă, este un ritm, o grație.

Îi stă bine femeii, când trage cu sapa în pământul înțelenit; când leagă snopii secerai; când mătură ori dretică prin casă; când gustă și potrivește mâncarea dela foc; când zolește la balie; când țese la răsboiu și coase la gherghef... Dar, tot așa de bine îi stă

și atunci, când învățată și spirituală, explică lecția în clasă; când, ridicând la înălțimea științei recunoscutele ei aptitudini atavice doctoricești, îngrijește pe bolnavi; când inspirată de culori și linii, ajunge o Rosa Bonheur; când, cugetând și iubind, se încarnează în Mme de Staël; când, desăvârșind mlădierea mișcărilor și muzicalitatea vocii, se numește Sarah Bernard, Duse, sau Agata Bârsescu...

Natalia Negru.

Ar putea cineva să nege, că, mai ales cugetarea imprimă fizionomiei nobleță, distincție, gingășie? Oare aceste calități nu sunt ele mai atrăgătoare decât cochetăria vulgară, cu gesturile senzuale și mimica provocatoare? — arme întrebunțate de femeea păpușă, care nu gândește, nu muncește, și în felul cum se gătește, întreține moda absurdă și ruinătoare?

De ce, a degenerat gustul bărbaților în așa fel, încât să se teamă de spirit, și să se complacă în prostie și vulgaritate?

Frumusețea?... Dar există frumusețe fără lumina lăuntrică a sufletului, lumină care cizelează trăsăturile feței, aprinde privirile, mlădiează mișcărilor?

Cum adică, bărbații intelectuali să fie urâți, și frumoși să se numească fanții cari cutreeră străzile? Întrebăm.. și atât..

Mai e teama că va suferi bucătăria, că femeea

Florile

de G. GEORGESCU THEOLOGU.

„Florile“, cu dimineți senine
Și desmierdări de flori pe verzi câmpii,
Adie-o boare de melancolii:
Rotind, ca unde vași, până la tîne...

Cu săptămâna sfintei pătimiri
Răsar, din suferința nfrigurării,
Izvoarele de noui splendori a zărei:
— Ca floarea visului din amintiri —...

Coboară, blînd, pe aripi de Heruvimi,
Eterice psalmodieri de sfere:
— Deapurare în cuprins de vrăji cerești —...

...Urcînd, cu sufletul, pe înălțimi
Pricepe-vei că, n sfîntă nvăpătire, —
Acolo doar „Eternu“-l întâlnești!

nu-și va mai sacrifica jumătate din zi, deci jumătate din viață, pentruca animalele să fie fripte, fierte, și îngurgitate cu atâta nesaț.

Tot ce se poate!..

E mai mult ca probabil, că regimul alimentar va fi modificat, va fi simplificat și concentrat, în vederea economiei de vreme.

Oamenii vor fi atunci mai puțin grași, mai sprinteni, mai vioi, și poate se va găsi un regim alimentar pentru prelungirea tinereții și amânarea morții...

Femeea cultă, e menită să aducă un val de suflet nou, care va turbura și va asana.

Fermeții proaspeți de cugetare, energii izbuclitoare amenință edificiul social, pregătind noi forme de viață.

! Revendicări, revizuirii așteaptă ziua dreptei judecăți.

E drept, că în munca fizică, femeea a capitulat. Ea nu poate să echivaleze pe bărbat.

Dar, tocmai ei îi rămâne vastul domeniu al sufletului.

Cei vechi aveau dreptate, când credeau în profetese.

Femeea are un simț subtil, și prin el, misterul în care plutește viața îi trimite vagi revelații.

Și, încă odată: nici o teamă să nu fie. Niciodată, femeea nu va uita că ea trebuie să apară frumoasă. Acest lucru nu-l poate uita femeea cultă, după cum nu-l uită nici eschimoasa, care în îmbrăcămintea ei din piei de bestii, își anină o baeră roșie, ca să fie frumoasă și să atragă pe bărbat.

Fericirea cea mai mare ce se va revărsa asupra vieții, odată cu luminarea femeii va fi dispariția *prostiei* cu nesfârșitul ei alaiu de prejudecăți absurdități, contradicții și josnice răutăți!...

Lui Pestalozzi

de NICU SPOREA.

Tu, care'n pragul vieții tale
Ai scris cuvântul sfânt: „iubire“
Și-ai împărțit în a ta cale
De-apururi numai fericire.

Tu, ce-ai învins prin bunătate
Și ca un nou Hristos, ce vine,
Ai spus mulțumii adunate:
„Copiii să-i lăsați la mine!“

Ca și Isus odinioară
Atât de mult ai suferit,
Căci dragostea-ți nemărginită,
Cu ură și s'a răsplătit!

Desprețuit ai fost în viață
Și-ai fost ades obiectul glumii!
Dar astăzi lumea te cunoaște:
Ești dascăl dascălilor lumii!

POEME IN PROZĂ

de Z. SANDU.

Mamei

Infiorată

de dorul copilului pribeag se trezi mama. In fereastră-i fără obloane îi băteau zorile deodată cu vecinul postar. Îi aducea scrisoarea băiatului plecat în țări streine.

Luă scrisoarea prin geamul spart și așezându-se pe vatră, o puse pe poală și o mângăie cu degetele bătătorite grăindu-i:

„Cum mă doare inima că nu știu ce-mi grăiește copilul; doar nu cunosc taina slovei și nici bătrânul nu o știe deslegă. Și oftă din baierile inimei.

Bătrânul se trezi la vorba oftată, și, văzând scrisoarea, o povățui cu blândeță:

„Să chemăm pe Zaharie! El ne va ceti slova, iar noi dumeriți ne vom stâmpăra arsura dorului după copil!“

— „Pentruce să-l mai stingherim, dela lucrul lui? Și cine știe dacă Zaharie va fi în stare a ne desprinde de pe hârtie vorba copilului? Voiu pune însă scrisoarea în sân și cu ea lângă inimă voiu săpa alături de tine toată ziua până în apusul soarelui. Deseară, după ce va cobori liniștea nopții în sat, ne vom așeza pe prispă în zarea stelelor mute și acolo voiu despătura în poală hârtia scrisă de copilul nostru. Și vom înțelege taina slovei doar freamătul teiului bătrân, din răsăritul casei ni-o va sopți, izvorul din umbra teiului ni-o va cânta în urechi și din grădina luceafărului ni-o va vesti ingerii cerului.

— „Nu știu ce-i cu inima mea de nu-și găsește odihnă. Plânge și râde. Plânge de dor și râde de bucuria copilului învâțat. Îmi era sufletul întunecat. Scrisoarea necitită îl luminează și simt că azi, la sapă: voi cânta, voi cânta, să înveselesc tot câmpul.

Indoială

DUPĂ LENAU

*Mica-ți gură când susură vorbe dulci, fermecătoare,
Ești minune de frumsețe... ochii când și-i pleci cuminte
Ești și mai ispititoare... Ce te pot ruga eu, oare:
„Nu-mi mai povesti nimica“, — sau — „urâjește-mă-nainte“?!*

*Lasă atunci să mă leagăn între două lumi senine:
Graiu-ți, cor sublim de ingeri și tăcerea-ți, suon de mare,
Și mă fă să sorb florii simțimintelor divine
Ce sbucnesc din jarul vorbeii „Te iubesc cu-mpătimare“!...*

AUREL LOCUSTEANU

Florile Răului sunt sfârșite. Sunt în lucru coperta și portretul. Cuprind 35 de poezii nouă, și fiecare poezie veche a fost profund refăcută.

Pentru întâia oară în viața mea, sunt aproape mulțumit. Cartea este aproape bine, și va rămâne, aceeași carte, ca mărturia desgustului meu și a urei mele împotriva tuturor lucrurilor. (Baudelaire.)

Nobilimea română din Bihor

de Dr. Leontin Palladi

E greu să evoci glorie naționale trecute căci poți să fii bănuț de filomaghiarism sau de sentimente feudale, demodate și subversive. Și totuși trebuie s'o faci, dacă ții să fii cronicarul imparțial al măririlor apuse.

În istoria Bihorului nostru românesc, e înscris cu slove de aur un moment, care, cu tot coloritul strident și neplăcut democrației exagerate de azi, a fost o binecuvântare pentru neamul nostru.

E nobilitatea unor familii românești de prin Valea Crișului Repede.

Anacronism? Poate. — Destructiv? Nu. — Actual? O, da! Căci toate și întotdeauna sunt actuale câte servesc pentru a ilumina o pagină din cartea mărețiilor neamului nostru. Și apoi, să ni-o mai facem această mărturisire, în taină și pe șoptite: nobilitatea e un ce usturător și ne ațăță nervii numai nouă, celor mulți, cari în trecut am fost nenobili, nu însă ignobili. Pentru cei cari au beneficiat de ea, era o fală. Și tot așa pentru neamul care a avut oameni distinși în zile de răstriește.

Chestia nobilității familiei *Iacob din Pestiș* fusese relevată nu de mult de o gazetă maghiară de aici și în mentalitatea ei. Nu credem să fie la nelocul ei, dacă o reîmprospătăm subț un punct de vedere românesc, în coloanele acestei reviste, care în al doilea an de muncă își propune „a acorda încetul cu încetul razele acestea locale . . . aprinse din luminile trecutului Bihorului . . . cu razele puternice ale întregului neam“.

Căzându-mi în mâni una din multele conscrieri ale nobililor de pe vremea maghiarilor, aflai înregistrată la comuna Pestiș familia *Iacob*. Controlând apoi celelalte conscrieri, aflai că nobilitatea familiei *Iacob* e trecută în toate condicile, și protocoalele ori tablourile întocmite cu prilejul diferitelor conscripții de nobili.

Nobilitatea sub era maghiară, în Bihor ca și pretotindeni, se evidenția și salvarda prin anumite anchete. După alungarea Turcilor din Oradea și Bihor (1692) s'au făcut trei anchete generale și în Bihor pentru sistemarea nobilimii și anume în anii 1725, 1731 și 1755, aflătoare în arhivele Județului sub titlul *Generalis nobilitum investigatio*. Conscrierile aceste apoi, aprobate și de forurile superioare ale Locotenenței, au fost considerate ca apodictice în chestii de nobilitate.

Ori, în tablourile acestea familia *Jacob din Pestiș* e trecută ca o dovadă a unei nobilități de tot veche.

În afară însă de aceste conscrieri cari pot fi considerate de *statutare și fundamentale*, familia *Jacob* se găsește în toate conscripțiile făcute cu alte ocaziuni.

Așa în cea din urmă conscriere întocmită în anul 1844 (nobilitatea se cassase în 1848), când se percepeau sumele restante din cheltuielile celei din urmă *insurrectio* (1809) înfrântă de Francezi. — Aici nobilii *Jakab Ioan* și *Jakab Mihai* sunt impuși cu câte 6 cr., *șease cruceri*, o sumă considerabilă atunci, cu cât cumpărai o pereche de cisme.

În conscrierea din 1839 făcută în vederea alegerilor „dietale“ (parlamentare, *Jakab Ioan*, *Jakab Petru*, *Jakab Mihai* și *Doamna Jakab Petru* sunt înscriși ca având vot electoral.

În 1839 s'a mai făcut o conscriere a „nobililor și *onoratorilor* aflători în plasa Oradea“ și aici îi găsim pe cei de mai sus, afară de *Jakab Petru*.

Tot așa în tablourile din 1837 și 1834 întocmite pentru „persoanele nobile sau nobilii numai posesori domiciliati pe Valea Crișului“ găsim mai mulți *Iacob*bești locuitori în Pestiș.

La 1827, în „conscrierea după clasă a nobililor cu armoarii și a domnilor *onorațiori* din plasa Oradea“ făcute în vederea darului „oferit cu prilejul încoronării Maiestății Sale Regina“, găsim pe *Iacob Ioan*, *Petru* și *Miriu* (sic!). Tot așa și în 1811 când s'au impus întâiașidată cheltuielile „insurecționale“ percepute mai târziu (1844) cum s'a menționat mai sus.

În 1792 când s'a întomit un tablou în latinește pentru strângerea unui impozit neprecisat, apare pentru întâia oară numele de „*Iacob Damianus*“ în forma aceasta latino-românească. Alți doi *Iacob*bești sunt scriși în ungurește de „*Alexius Iakab* și *Ladislaus Iakab*“.

În conscrierea statutară și fundamentală din 1755 găsim tot pe „*Damianus Iakab* și pe *Georgius Iakab*“.

Dacă considerăm că pe acele vremuri titlul de noblețe era controlat cu scrupulozitate, anchetat prin procese de nobilitate puse la cale în fața curților de apel cu obligamentul de a prezenta documente, litere donaționale, pe lângă ascultarea de martori etc; și dacă mai considerăm că în Arhivele Județului arhipline de asemenea procese, nu există nici o urmă de proces nobilitar în legătură cu familia *Iacob*, care și altcum stereotip figurează în toate tablourile: vedem că această nobilitate notorie trebuie să dateze din vremuri mai vechi și că prin tablouri e trecută ca un lucru îndeajuns de cunoscut.

Nucleul și cuibul nobililor români din Bihor a fost delicioasa Vale a Crișului Repede. Pe vremea lui *Zapolja* (1540—1570) românii din această vale aveau o organizație militară-nobilă. Mai știm că *Matia Corvinul* (1443—1490) anterior lui *Zapolja* conferise titlul de nobil mai multor familii românești din Borod și pe cea a *Ventereștilor* pe care o pomenește ca „veche familie distinsă de valachi“.

Ștefan Batori în 1575 și mai târziu Maria Tereza în 1776, confirmară aceste nobilități.

Din aceste considerațiuni dovedite de documente relese clar, că nobilitatea familiei Iacob se întinde în ceșele evului mediu, când Iacobeștii au fost *domini terrestres* ba chiar stăpâni cetăților din jurul Peștishului (Sólyomköpestes).

Și să mai deslușim concepția de *nobil*. A fi fost nobil înseamnă oare o persoană bogată, brutală, cu veșnicul cnut în mână, percepând dijme, fiind în sclăvie oameni, cu prefinderea dreptului lor de *prima nox*? Nicidecum. Aceste lucruri nici că se pot presupune la nobilii români, blânzi și îndelung răbdători. *Nobilis* e un cuvânt latinesc cu accepțiile de *cunoscut vestit, laudat, distins*. Când regilor le stăteau la dispoziție averi și moșii, acestea se împărțiau astorfel de oameni distinși, laudați, vestiți pentru vre-o faptă eroică sau bună. Când moșiile s'au sfârșit se conferia numai titlul de nobil. Clasa formată din oamenii acestia iscusiți, vestiți, era admisă la guvernarea și administrarea țării.

Dacă mai considerăm că după înfrângerea dela Mohács (1526) Ungaria încetase de a mai fi o țară independentă nici nu putea fi vorba de o nobilitate propriu zisă maghiară; Habsburgii conferiau titlul de noblețe familiilor distinse din toate neamurile de sub oblăduirea lor. Astfel, a fi fost nobil pe vremea Habsburgilor, nu însemna să fii nobil maghiar, ci, pur și simplu nobil. Deci e nemotivată nervozitatea democrației ultranaționaliste, când în nobilitatea românilor de pe vremea ungarilor vede tricolorul roșu-alb-verde.

Spațiul nu ne îngăduie să înșirăm toate binecuvântările cari se revărsară asupra neamului românesc din această nobilime. Relevăm numai condițiunile prielnice rezultate din starea privilegiată de nobil, cari contribuie mult la perpetuarea unor familii române, veacuri de a rândul, dându-ne acum (când avem mai mare nevoie) generații intelectuale ca a Iacobeștilor.

Prin evocarea acestor fapte trecute, departe să fie dela noi orice jind de vremurile nefericite, dar și mai departe să fie orice *captatio benevolentiae*. S'au făcut aceste scurte evocări numai pentru a dovedi că Bihorul nostru n'a fost atât de *intunecat*... cum ar vrea unii. Aici a pulsă o mare viață românească în trecut, cu toată izolarea noastră de ceilalți frați, îndeosebi prin anii renașterii noastre 1848-62, încă necronografiți.

Fără 'ndoială că vă amintiți de o comedie intitulată: Geniu și Dezordine. Că dezordinea e în legătură câte-odată cu geniul, aceasta dovedește că geniul este extraordinar de puternic; din nefericire, titlul de mai sus, pentru mulți fineri, exprimă nu un accident, ci, dimpotrivă, o înrudire. (Baudelaire.)

Pindului

de NUȘI IULLIU.

*Pindule, fârtat tubit, de ce-ți plâng poenele
De mă doare sufletul, lăcrămându-mi genele!
De ce-ți sună frunzele și doinesc izvoarele
Când pe creste-ți tremură ztua toată soarele!*

*De ce 'n văi se tîngue șoptitor păraele
Când frumoase-s fețele oacheșe, bălaele,
Și privirea-și drumue străbătându-ți zările
Unde păsărele își vestesc cântările!*

*În zadar se sbuciumă codrul și pădurile
Și 'n zadar prin crîng și lunci glăsuesc susurile,
Mândri și s'voinicii tăi, mândre și femeile
Când se duc, cu pas ușor, să-și umple cofeile.*

*— Mândre-mi sunt femeile, rumene ca zorile,
Dar mă bat furtunile prăpădindu-mi florile;
Mă frământă ploile, urlă vijeliile,
Și se duc în stoluri mari păsări dragi cu mîile!*

*Mi se duc și turmele și-amușesc tălăngile,
Mă albesc ninsorile, vântu-mi rupe crângile,
Mai se duc voinicii toți, străbătând oceanele,
Și rămân cu cerbi și urși să-mi bată corhanele!*

*Dar mai jale încă mi-i că-mi umplu ponoarele
Cei străini veniți aici să-mi soarbă izvoarele
Și să-mi fure aurul, codrii, bogățiile
Lăsând numai stâncile, jalea și pustiile!*

*În te uită! Peste mări șiruri merg cucoarele!
Ca și ele pleacă-acum cărduri-cărd fecioarele
Și se pierd în alte țări ca și păsărele
Ce-și perdură cuibul lor, munții, fântânele!*

*Iată de ce plâng amar și mă rup oftările,
Iată de ce singure mi-au rămas cărările:
Se usucă frunzele vara, primăverile,
Zi de zi mă 'mbătrânesc dorul și durerile!...*

~~~~~

Către sine

de G. LEOPARDI.

*De-acum vei odihni pe veci, suflet trudit.
Pteri nebună amăgire c'aș fi nemuritor.
Pteri. Și simt că 'n noi se stinse
Speranța și dorința întâelor iluzii.
Odihnă 'n veci. Ai licărit deajuns.
Nimic nu răsplătește durerea ta
Și de plâns amar, nevednică-i țărâna.
Urât și-amar e viața
Și altceva nimic. Și fină-i lumea.
De-acum în liniște rămâi
Și 'n cea din urmă dată, nădejdea-ți pierde.
Doar moarte-i hărăzită noroadelor pierdute.
De-acum aruncă hulă 'n tine,
În natură și 'n pumnul care
Ascuns înpărăfește spre răul tuturor
Și spre — infinita zădărnicie — a tot.*

Trad. din it. de IOAN SAMARINEANU.

Dray Wara You Dee

de Rudyard Kipling.

Migdale și struguri, sahib? Struguri din Cabul? Sau poate un poney din cei mai frumoși, numai sahib să binevoiască a veni cu mine? Are un metru și patruzeci, joacă polo, se nhamă la trăsură, duce o doamnă și — dar pe sfântul Kurshed și mult fericirii Imami, — acesta e chiar sahib în persoană! Inima mea e plină și ochiul mulțumit! Fie ca niciodată să nu simțiți oboseala! Ca apa proaspătă dintre țărnișurile lui Tirah, astfel e vederea unui amic în locuri depărtate. Și ce faceți în această țară blestemată? La sud de Delhi, sahib, știți proverbul — „șoareci-bărbații, târfe-femeile”. „Cum, aceasta pentru o poruncă? Oh, atunci! Porunca e poruncă până când vor fi atât de tari să nu se mai supună. O fratele meu, o prietenul meu, ne-am întâlnit într-o oră prielnică! Totul merge bine în inimă, în trup și în casă? Fericită să fie această zi, a regăsirei noastre!

Să merg cu D-voastră? Mare e această favoare! Va fi loc pentru așezarea țărnișilor dela cort? Am trei cai, încărcătura și servitorul. Mai mult, amintii-vă că poliția de aici mă ține drept un hoț de cai. Ce cunosc ei la hoții de cai, acești bastarzi din Lowlands? Vă reamintii de timpul când Kamal — vagabond ce era — făcea mare șgomot la porțile Jumrudului, de unde ridică toți caii colonelului într-o singură noapte? Kamal e mort acum, dar nepotul său a reluat totul în mână, și cu aceasta nu s'a isprăvit, căci se găsesc încă lipșuri printre cai, dacă recruții dela cealaltă parte a trecătoarei din Khaiber nu veghează.

Pacea Domnului și grația Profetului să fie peste această casă și peste tot ce este înăuntrul ei! Shafizullah, leagă calul rotat sub arbore și scoate apă. Caii pot rămâne la soare, dar îndoaie-le pâsla peste șale. Nu amicul meu, zadarnic îi privești. Sunt meniți a fi vânduți acestor idioți de ofițeri — cari cunosc atât de bine calul. Iapa e gata să fete; cenușul e un biet diavol diform; iar cafeniul... dar D-voastră cunoașteți dibăcia țărnișului din copită. Indată ce vor fi vânduți mă voiu reîntoarce la Pubbi, sau mai curând în valea lui Peshawer.

O, prietenul inimei mele, ce bine e că te revăd! Mi-am trecut ziua făcând plecăciuni și minșind sahibilor ofițeri, pentru acești cai, și mi-e sete să vorbesc deschis. *Auggrh!* E ceva minunat tutunul înainte de masă. Mergeți la locul vostru căci nu suntem în țara noastră. Așezați-vă în verandă, iar eu îmi voi așterne aici covorul. Dar mai înainte trebuie să beau. În numele lui Dumnezeu și pentru a-i mulțumi, de trei ori a-i mulțumi! Iată, cu-adevărat, o apă minunată — apa din Sheoran când vine din zăpezi.

Ei sunt toți fericiți și sănătoși la nord — Khoda Bash și ceilalți. Yar Khan a coborât din Kurdistan cu caii — trei duzini numai, din care o bună jumătate cai pentru samar — și el a declarat în mijlocul seraiului din Kashmir că voi, voi englezii, trebuie să trimiteți tunuri pentru a svârli în fundul iadului omirul. Sunt în acest moment cincisprezece vămi pe drumul Kabulului, și la Dakka, atunci când se credea afară de orice grije, Yar Khan se văzu jefuit de toți armăsarii din Balkh de către guvernator. Este strigător de nedrept, și Yar Khan e nebun de mânie. Cât pentru ceilalți, Mahbub Ali este

încă la Pubbi, pe cale de a scrie Dumnezeu știe ce; Tugtuk Khan este în închisoare pentru afacerea postului de poliție din Kohat. Faiz Beg s'a coborât din Ismail-Ki-Dhera cu o cingătoare bokhariotă pentru tine, fratele meu, pe la sfârșitul anului, însă nimeni n'a știut unde-ai plecat; nu rămăsese cea mai mică știre. Verii mei au luat un nou loc de pășunat aproape de Pakpattan pentru creșterea catârilor destinați guvernământului, și umblă în bazar istoria unui popă. Oh, oh! O poveste de un haz! Ascultă...

Sahib, pentru ce-mi ceri asta? Dacă hainele mele sunt murdare, e din cauza prafului de pe drum. Dacă ochi-mi sunt înconjurați de cearcane, de vină e strălucirea soarelui. Dacă picioarele-mi sunt umflute e din cauza apelor amare în care le-am spălat și dacă obraji-mi sunt trași e de vină hrana care e foarte proastă aici. În foc, banii voștri! N'am ce face cu ei. Sunt bogat, și vă credeam un prieten; dar sunteți ca și ceialalți — un sahib. Un om este mâhnit? Dați-i bani, spun sahibii. Este desonorat? Dați-i bani, spun sahibii. Are vre'o insultă de răzberat? Dați-i bani, spun sahibii. Astfel sunt sahibii, și astfel ești și tu, tu — da, tu.

Nu, nu priviți picioarele șargului. Păcat că nu v'am învățat niciodată să cunoașteți picioarele unui cal? Schiop? Fie. Ei bine, ce? Drumurile sunt grele. Și iapa asemenea, e schioapă? Ea poartă îndoită sarcină, sahib.

Și acum, vă rog, lăsați-mă să plec. Mare e bunăvoia și cinstea cărora am fost obiectul din partea sahibului, și prea grațios și-a arătat credința că acești cai sunt furași. Li face plăcere să mă trimită la thana¹⁾? Să cheme un măturător spre a face să fiu ridicat de unul din aceste șopârle de aci? Eu sunt amicul sahibului. Am băut apă la umbra casei sale și ea mi-a înegrit fața. Mai rămâne ceva de făcut? Sahibul îmi va da poate opt annași pentru a îndulci ocară și... a complecta insulta?

Iartă-mă, fratele meu. N'am știut — nu știu în această clipă ce spun. Da, te-am minșit! Imi voiu acoperi capul cu pulbere — nu sunt decât un Afridi! Caii au trebuit să meargă, așa schiopi cum sunt, din vale până aici, și am ochii tulburi și trupul mă doare, din cauza lipsei de somn, și am inima uscată de suferință și rușine. Dar precum aceasta a fost rușinea mea, tot astfel, pe Dumnezeu Inpărțitor de Dreptate — pe Allah-al-Mumit, răsbunarea va fi a mea!

Nu este întâia dată când vorbim cu inima deschisă, și degetele noastre au înaintat în acelaș blid și tu ai fost pentru mine ca un frate. Pentru aceasta te plătesc cu minciuni și nerecunoștință... ca un Pathan. Ascultă, acum! Când durerea inimii întrece cu greutatea sa puterile răbdării, ajungi s'o ușurezi pușin prin cuvinte; pe lângă aceasta, spiritul omului sincer este ca o fântână și piatra spovedaniei ce lăsăm să cadă, se înfundă și nu se mai vede. Din vale am venit pe jos, leghie cu leghie, în piept cu un foc, ca focul iadului. Și pentru ce? Ai uitat tu așa de repede obiceiurile noastre, printre oamenii de aici ceși vând femeile și fetele pentru bani? Intoarce-te cu mine la nord și

¹⁾ Post de poliție

fii printre noi încă odată. Revino când această faptă va fi săvârșită și când te voiu chema.

Floarea din livezile de piersici e peste toată valea, iar aici, nu este decât praf și mirosuri urâte. Un vânt plăcut adie printre duzi și torentele sunt strălucitoare de apă 'nzăpezită, iar caravanele urcă și coboară, și sute de focuri scântează pe drumul lung și îngust al trecătoarei, și țărșul de cort răspunde ciocanului, iar calul de povoară nechează către alt cal de povară prin fumul plulilor al serei. E bine acum la nord. Vino cu mine. Să ne reintoarcem la ai noștri! Vino!

De unde această mâhnire? Când omul își smulge inima și bucată cu bucată o arde la un foc domol, este pentru altceva decât pentru o femeie? Nu râde, prietenul meu, căci și timpul tău va veni. Era o femeie dela Abzai, și am luat-o de soție pentru a opri neînțelegerile între satul nostru și oamenii din Ghor. Nu mai sunt tânăr? Varul mi-a stropit barba? Este adevărat. N'aveam nici o nevoie să mă însor? Nu, dar o întrebam. Ce spune Rahman: — „În acela a cărui inimă deschide ușa amorului, nu este decât Nebunie și *nimic altceva*. Ca un fulger din ochi ea te-a orbit, iar cu pleoapele și cu ciucurii mătăsoși ai pleoapelor te-a luat în robie fără puțință de răscumpărare și *nimic altceva*.” Îți amintești tu de acel cântec când berbecul se frigea pe câmpul din Pindi, printre Uzbegii amirului?

Oamenii din Abazai sunt niște câini, iar femeile lor, slujitoarele păcatului. Ea avea printre ai săi un iubit; dar, despre aceasta, tatăl său nu mi-a spus nici o vorbă. Amicul meu, blestemă pentru mine, în rugăciunile tale, cum eu blestem de câte ori mă rog, dela Fakr până la Isha numele lui Daud Shah, din Abazai, al cărui cap odihnește încă pe umeri, ale cărui mâini se țin încă la încheeturi, care a pricinuit necinstea mea, care a făcut din numele meu un lucru de răs printre femeile din Micul Malicand.

După două luni, m'am dus în Hindustan — la Cherat. Nu plecam decât pentru douăsprezece zile; dar am spus că voi lipsi cincisprezece. Astfel am făcut pentru a o pune la încercare, căci scris este: „Nu te încrede nevrednicului.” Urcând singur, în amurg trecătoarea dintre munți, am auzit o voce de bărbat cântând la poarta casei mele; și aceasta era vocea lui Daud Shah, iar cântecul ce cânta, era Dray wara yow dee — toți trei fac numai unul. Parcă mi-ar fi lunecat o piedică împrejurul inimei și toți demonii ar fi tras de-asupra, strângând-o să treacă toată răbdarea. Eu mă strecurai în tăcere până la înălțimea cărării, dar ploaia îmi înmuiase fițilul dela fliugot și nu puteam să ucid pe Daud Shah dela distanță. Mai mult, aveam în minte să omor și femeia. Așa că el continua să cânte, așezat în fața casei mele; și iată că femeia deschide ușa, iar eu mă apropiai, pe pânțele, agățându-mă de stânci. N'aveam în mână decât cuțitul. Dar, piciorul meu făcu să alunece o piatră, și amândoi priviră spre poala muntelui, și el, lăsând acolo fliugotul său, fugi de mânia mea, căci tremură pentru viața lui. Cât despre femeie, ea nu se mișcă până când, ajuns în fața ei, îi strigai: „Femeie, ce-ai făcut? Și ea, cu inima lipsită de frică, cu toate că nu cunoștea gândul, începu să râdă și spuse: „Aproape nimic. Pe el îl iubeam, și tu, tu nu ești decât un câine și un hoț de cai, care se folosește de întunerecul nopții. Lovește!” Dar eu, orbit încă de frumusețea sa . . . căci, o amicul meu, femeile Abaizilor sunt prea frumoase, îi spun: „N'ai tu de loc teamă?” Dar ea, răspunde: „Niciuna,

— doar teama de a nu muri.” Atunci îi spun: „N'avea de loc această frică.” Ea plecă în jos capul, și eu îl doborii din grumaz cu o lovitură așa de teribilă că acest cap îmi sări între picioare. După care furia neamului meu cuprindându-mă îi deformai sânii astfel, ca oameni din Micul Malikand să poată avea cunoștință de crimă, apoi i-am aruncat trupul într'o apă ce se vărsa în râul din Cabul. Dray wara yow dee! Dray wara yow dee! Trupul fără cap, sufletul fără lumină și propria mea inimă în întunerec . . . trei fac numai unul, . . . trei fac numai unul!

În acea noapte fără să mă opresc, am plecat la Ghor întrebând de urma lui Daud Shah. Mi-a spus: „E plecat la Pubbi pentru cai. Ce vrei cu el? Pacea domnește între comune”. Răspunse-i: „Mă bucur! Pacea înșelăciunii și iubirea ce-i purta lui Gurel demonul Atala”. După care trăsese focuri în barieră, și începând să râd mi-am urmat calea.

În timpul acelor ore, frate și prieten de inimă al inimei mele, luna și stelele, erau ca sângele de-asupra mea, și în gură aveam gustul pământului uscat. Nu mâncasem nimic, și n'am avut altă băutură decât ploaia din valea Ghor ce'mi biciuia fața.

La Pubbi am găsit pe Mahbub Ali, scriitorul așezat pe patul său și i-am predat armele mele, potrivit cu Legea voastră. Dar aceasta nu m'a intristat, căci era în inima mea siguranța că voiu uicide pe Daud Shah cu mâinile mele, astfel cum despoi de boabe un ciorchine de strugure, Mahbub Ali zise: „Daud Shah, chiar în această clipă a plecat cu mare grabă spre Peshawer; își va alege caii în lungul drumului, mergând la Delhi, căci se spune despre compania de tramvaie din Bombay că ar fi pe cale să cumpere din acest ultim oraș cai pentru vagoane... opt cai la vagon”. Și ce spunea el era adevărat.

Atunci înțelesei că această cursă nu va fi puțin lucru, căci omul trecuse granițele noastre pentru a scăpa de mânia mea. În acest fel îmi va scăpa el? Nu sunt eu în viață? Când va plecă fugind spre nord până la Dora și până la zăpezi, sau chiar la sud până la Apa Neagră, îl voiu urma, cum un amant, pas cu pas, își urmează iubita, și apropiindu-mă de el îl voiu cuprinde desmierdător... oh! așa de desmierdător în brațele mele, și îi voiu spune: „Bine ai lucrat, și bine vei fi răsplătit”. Și Daud Shah nu va mai pleca din îmbrățișarea mea cu răsufarea pe buze. *Augrrh!* Unde este ulciorul? Mi-e sete ca unui mânz de o lună.

Legea voastră! Ce'mi face mie Legea voastră? Când caii se bat prin pășuni, iau ei în seamă îngrăditurile; sau vulturii din Ali Musjid se abțin dacă hoițurile zac la umbra Ghor-Kuttrului? ¹⁾ Afacerea a luat naștere din partea cealaltă a graniței. Ea se va isprăvi unde Dumnezeu va vrea. Aici, în țara mea sau în infern. Toți trei fac numai unul.

Ascultă, acum, tu care împărtășești mâhnirea inimei mele, și îți voi povesti urmărirea. Am mers pe această urmă dela Pubbi la Peshawer, și am alergat pe drumurile din Peshawer ca un câine rălăcitor, în căutarea dușmanului meu. Odată, crezu i că-l văd spălându-și gura la marginea fântânei din grădina orașului; dar, cum voiam să-l ajung, dispăruse. Poate că a fost el, dar văzându-mă a fugit.

O față din bazar îmi spuse că Daud Shah vine pe la Nowshera. Ii zic: — O, inima inimei mele, Daud Shah vine pe la tine? Ea răspunse: — „Da, desigur”. Eu reluai: Doresc să-l văd, căci noi suntem prieteni

²⁾ Caravanserai la Peshawer.

și iată sunt doi ani de când nu ne-am văzut. Ascunde-mă, te rog, aici în umbra oblonului și-i voi aștepta venirea“. Dar fata, spuse: — „O Pathan, privește-mă în ochi!“ Și culcat pe sânul ei am întors capul și am privit-o în ochi, jurând că am spus dreptul adevăr al lui Dumnezeu. Dar ea răspunse: — Niciodată prietenul nu așteaptă un prieten cu asemenea ochi. Minte lui Dumnezeu și Profetului, dar unei femei nu vei ști să minți. Afară de aici! Nici un rău, din pricina mea, nu va veni lui Daud Shah“.

Fără frica de poliția voastră a-și fi sugrumat pe această fată. Și în acest fel urmărirea a fost zădărnicită. M'am mulțumit deci să răd și să plec, în timp ce, plecată pe rezemătoarea ferestrei, în noapte, ea m'a insultat până ce am trecut colțul uliței. Se numește Jamun.¹⁾ Pe dată ce voiu regula socoteala mea cu omul, mă voiu reîntoarce la Peshawer și... amanții n'o vor mai dori pentru frumusețea sa. Nu va mai fi Jamun, ci Ak, — ciot de copac. Oh, oh, Ak, va fi ea!

La Peshawer am cumpărat cai și struguri, migdale și fructe uscate, spre a da guvernului un motiv hoinărelilor mele, și a nu găsi vre-o piedică în cale. Dar când am ajuns la Nowshera, el era plecat, și nu mai știam unde să merg. Am rămas o zi la Nowshera, și în mijlocul nopții, cum dormeam între cai, o voce îmi vorbi la ureche. Toată noaptea ea flutură împrejurul capului meu, neîncetând să-mi șoptească. Eram culcat pe pânțele, dormind cum dorm diavoli, și se poate că vocea fusese a unui diavol. Ea spuse: „Mergi spre sud, și vei întâlni pe Daud Shah“. Ascultă, fratele meu, și cel mai bun dintre prieteni — ascultă! Povestea îți pare lungă? Inchipue-ți cât a fost de lungă pentru mine. Nu este o leghie a drumului, ce n'am făcut-o pe jos, dela Pubbi până aci; și începând dela Nowshera, vocea și selea de răzbunare au fost singurele mele călăuze.

Am mers chiar până la Uttock, dar acesta nu mi-a fost piedică. Oh, Oh! Se poate da cuvântului un înțeles, chiar în întristare. Uttock-ul nu mi-a fost uttock (piedecă); și auzii vocea peste sgomotul apelor ce loveau stânca cea mare, zicându-mi: — „mergi spre dreapta“. După care m'am dus la Pindigheb, și în acele zile somnul mi-a dispărut cu totul, iar capul femeii din Abazai fu înaintea mea noapte și zi, întocmai cum căzuse între picioarele mele. Dray wara yow dee! Dray wara yow dee! Focul cenușa și așternutul meu.... toate trei fac numai una.... toate trei fac numai una!

Dar, eram departe de drumul de iarnă al neguțătorilor cari erau plecați la Sialkot și astfel, la sud, în lungul drumului de cale ferată, și de șoseaua care duce la linia de cantonament; dar la Pindigheb, era în lagăr un sahib care-mi cumpără o iapă albă cu piept bun, și-mi spuse că un anume Daud Shah trecuse în drum spre Shahpur cu mai mulți cai. Atunci, îmi dădui seama că înșliințarea vocii era adevărată, și fusei grăbit de a veni la Munții sărați. Jhelum-ul era revărsat, dar eu nu puteam să aștept, și când trecui apa, mi se înecă un armăsar murg. Aici Dumnezeu îmi fu aspru — nu în privința calului, de care nu-mi păsa — dar pentru această mare bucurie: în timp ce eu eram pe malul drept gafa să îmboldesc caii în apă; Daud Shah era pe malul stâng; căci.... *Alghias! Alghias!*.... copitele calului meu risipi cenușa caldă a focurilor sale când noi urcam malul pe aici, în revărsatul zilei. Dar

¹⁾ Nume de arbore. Se știe că prostituatele în India sunt toate măritate cu arbori.

el a fugit. Groaza de Moarte dăduse aripi picioarelor sale. Dela Shahpur am mers spre sud, drept înaintea mea. Nu cutezam să mă întorc, de frică să nu'mi scape răzbunarea — care era dreptul meu. Dela Shahpur am mers de-aiungul râului Jhelum, căci mă gândeam că fugarul se va feri de Deșertul Rechna. Dar, îndată, la Sahiwal, mă depărta-i în partea lui Ihang, Samundri și Gugera, până când într'o, noapte, iapa rotată se izbi cu pietul de îngrăditura drumului de fier care duce la Montgomery. Și acest loc era Okara, și capul femeii din Abazai se odihnea pe nisip între picioarele mele.

De acolo am plecat la Tagilda, și oamenii mă întrebau dacă sunt nebun de aduc cai morți de foame. Vocea era cu mine, și nu eram de loc nebun, ci numai desgustat că nu puteam găsi pe Daud Shah. Era scris că nu'l voiu găsi nici la Rania nici la Bahadurgah; am venit din apus la Delhi, și nici acolo nu l'am găsit. Amicul meu, am văzut multe lucruri ciudate în răfăcirile mele. Am văzut diavoli sărind de-a curmezișul Rechnei, așa cum s'ar armăsarii primăvara. Am auzit *Djinii* chemându-se din fundul găurilor din nisip, și i-am văzut trecându-mi pe dinaintea ochilor. Oh, oh! Eu vă spun vouă care radeți de mizeria mea, că am văzut diavoli în miezul zilei urlând și sărind pe pământurile înalte din Șenab. Și avut-am frică? Frațele meu, când dorința sa nu fînde decât la un lucru, omul nu se teme nici de Dumnezeu, nici de om, nici de Diavol. Dacă răzbunarea mea nu se va înfăptui, voiu sfărâma cu patul puștii Porțile Paradisului, sau cu cușitul îmi voiu tăia drum până în Infern, pentru a reclama celor cari guvernează acolo, corpul lui Daud Shah. Ce amor este așa profund ca ura?

Nu vorbiți. Cunoscețea inimei voastre. Vedeți vre'un nor pe albul ochiului meu? Cum curge sângele în vinele mele? Nici o nebulie nu locuște în carnea mea, nimic, decât violența dorinței ce m'a mistuit. Ascultați!

La sud de Delhi nu cunoșteam de loc țara. Nu pot spune deci pe unde am mers, dar am trecut prin multe orașe. Nu știam decât un lucru, că-mi era ordonat să merg spre sud. Când caii nu puteau să mai meargă, mă aruncam la pământ și așteptam ziua. Nu a fost somn pentru mine în timpul acestor popasuri, și a fost greu de îndurat. Cunoști tu, o fratele meu, tortura insomniei, când lipsa somnului îți dă dureri în oase, și oboseala îți trage pielea tâmpelor, și totuși... somnul nu vine... nu vine somnul? Dray wara yow dee! Dray wara yow dee! Ochiul soarelui, ochiul lunii, și ochii... mei, ochii mei fără repaus... toți trei fac numai unul... toți trei fac numai unul!

Eram într'un oraș căruia i-am uitat numele, și acolo toată noaptea vocea se auzi. Sunt vre-o zece zile de atunci. Dar m'a înșelat din nou.

Am venit aici într'un loc numit Hamirpur, și, vezi, așa a vrut Soarta ca pentru fericirea mea, și strângerea prieteniei noastre, să te întâlnesc. Este un semn bun. Mulțumită bucuriei de a privi fața ta, oboseala a pierit din picioarele mele și necazurile lungului meu drum sunt uitate. Pe lângă acestea, inima mea este în pace, căci știu că sfârșitul este aproape.

Se poate să găsesc pe Daud Shah în acest oraș în drum spre nord pentru că îndotdeauna un muntean se întoarce la munții săi când primăvara se arată. Și îi va vedea el, acești munți ai țării noastre? Cu siguranță, îl voiu ajunge! Cu siguranță mă voiu răsbuna! Cu siguranță, Dumnezeu îl ține la dispoziția mea în-

îndoitura mâinii sale! Nici un rău nu va veni asupra lui Daud Shah până la sosirea mea; căci eu doresc să-l omor în plină putere, cu inima dornică de viață în trup. Rodia este în plină savoare când sâmburii se despart cu greu de coaje. Și să fie în timpul zilei, să pot vedea fața lui, ca bucuria să-mi fie desăvârșită.

Când voi isprăvi lucrul și cinstea mea va fi spălată, voi mulțumi lui Dumnezeu, Aceluia care ține Cumpăna Dreptății, și voi dormi.

Din acea noapte, toată ziua, și în cursul nopții viitoare încă, voi dormi; și nici un vis nu va veni să mă turbure.

Și acum, o fratele meu, întâmplarea e povestită în întregime. *Ahi! Ahi! Alghias! Ahi!*

Trad. de Eugenia Biciolla Corița (Albania).

Vârful de munte

de DIANA.

Zăpada

Sărută 'nălțimea de vreme;

Iar crivățul veșnic din vârfuri

Pornește ca valul de mare

Și geme.

Și totuși... lumina 'ntâiu

Vârful desmeardă;

Iar, seara, tot vârful de munte

În ultime flăcări se 'ngroapă

Să ardă.

Fragment din Conjurația lui Catilina

de C. Constantinescu.

Curius

(apare prin stânga însoțit de o ceafă de bandiți cu mantalele pe cap și cu pumnalele ascunse sub mantale).

Cel din urmă sunt? Plăți-voiu prima mea întârziere

Cu supunere adâncă și pe patru nopți veghere

Dar cu mine mai adus-am aști tovarăși inarmați

Gata sângele să-și verse, luptători necercetați.

I-am găsit stăteau la pândă într'o uliță deșartă

Unde așteaptă în veci flămânda plebe, grâu să i se

[împartă

Triști și jalnici, pe-a lor fețe vedeam ura zugrăvită

Ură neagră care înneacă și de nimeni stăvilită

Se revarsă ca o mare să cuprinză lumea toată

(la urechea lui Lecca) Eiucid, îndură foamea, frigul, som-

[nul, fără plată.

Lecca

A ucide cine știe fără plată i se cade

Nu măriri din lumea asta. Triste lovituri de spade

Am dat toți și fără plată, fără gânduri de câștig.

Am tăiat un braț al Hidrei, două, zece, tot nimic!

Jucători de circ, la zaruri, spadasi, gladiatori

Sânge curs din trupul nostru, blestemați omorători,

Moarte josnică, scârboasă, destinată să desfete

O nobleță criminală, iați vecinicile pete!

Curius

Pete care le vom șterge, le-om spăla atât de bine

Nici o urmă de 'njosire, nici o urmă de rușine

Peste viața noastră Lecca n'o rămâne, sfânt popor

Am fost noi ursiți să-ți smulgem jugul greu, apăsător!

Să vedeți, mergeam alături, pașii-i măsuram cu groază,

Lângă For stătea un paznic ce-mi părea că dormitează.

Strecurându-ne în tăcere am ajuns la templul sfânt

Unde Apollo se ridică maestros de pe pământ.

Garda Pretorului de noapte a simțit ai noștri pași

La un strigăt de alarmă luați drept de ucigași

Alergă și iute în cale ne opri, i-am dat salut:

„Quintus Curius senatorul merge acasă“. Au tăcut!

Și atunci Prefectul gardei auzind cine-i răspunde

N'a mai întrebat de nume, dincotro veneam și unde...

(vine în fața altarului de sacrificii).

Focul arde de minune, și de iederă încins

Albe flori sunt presărate pe altar de par'că a nins

Iar mărețele coloane cu ghirlande acățătoare

Au gătit frumos exedrul ca 'ntr'o zi de sărbătoare

(se duce la una din intrări și se uită afară)

Noapte-adâncă, 'nfricoșată peste Roma s'a lăsat

Vino tu divină umbră din trecutu 'ndepărtat

Tu, al răsbunării geniu, neînduplecat și tare

În vâltoarea acestei lupte ne deschide o cărare

Și redă-ne libertatea, legile ce 's oprimate

Și virtuțile străbune de Cicero 'ngenunchiate

(la auzul acestui nume toți murmură)

Pune fulgerul mâinii în a noastre mâini vânjoase

Și sfințește actul nopții cu-a lui planuri sângeroase!

Când nu te văd

de SENECA.

Când nu te văd trecând în cale,

Parcă-i pustie lumea 'ntreagă,

Dar cine poate să 'nțeleagă

Ce-ascunde pieptu mi plin de jale!

Când nu te văd la închinare,

Privesc icoanele prea sfinte

Și zugrăvindu-te în minte

Te văd pe tine'n fiecare.

Când nu te văd o zi întreagă

Te port în gândurile mele

Pe cerul presărat cu stele

Și tu-mi ești steaua cea mai dragă.

Precum lucește noaptea luna

Lucești în visurile mele,

Când nu te văd, te port cu ele

Și ești cu mine totdeauna.

Poemele așteptării

de George A. Petre.

I

De-ai veni acuma, alba mea fecioară,
Când spre tine gândul ca hulubul sboară,
Te-aș lua de mână, ca un tată blând
Care scoate 'n lume un copil plăpând,
Și te-aș duce 'n lunca basmului de dor
Să asculți prelungul mormur de izvor
Și 'n oglinzi de ape albe ca 'n povești
Să te vezi aevea ce frumoasă ești —
Și te-aș duce 'n câmpul ce respiră cald
Să plutești pe-o 'ntinsă mare de smarald,
Să asculți uimită ciocârlii în cânt,
Să te miri de lanuri ondulate 'n vânt,
Să-ți arăt prin grâne floarea de răsură
Și să crezi că este aromata-ți gură
Și privind un flutur ce-o sărută 'n taină
Eu să-ți spun că-i gândul meu în altă haină.
Vei roși o clipă . . . Vom tăcea apoi,
Mângâind aceleași gânduri amândoi . . .

II

De-ai veni în satul meu cu case albe
Unde râd la geamuri florile de nalbe,
Te-aș purta pe uliți pline de copii
Ca să-ți simți pe dată pașii mai sglobii.
Urmărind prin țărnă jocul lor abil
Tu gândi-vei poate cum am fost copil;
Când vor trece fete în papuci și 'n iie
Eu am să-mi închipui cum ți-ar sta și ție.
Și te-aș vrea atuncea prinsă 'n hora noastră,
Să-ți îmlădii trupul ca o nalbă 'n glastră,
Să-ți apleci privirea când te strigă 'n horă
Și să zică mama: ce mai mândră noră!

III

De-ai veni 'n această clipă de tăcere,
Când pustiul țese pânză prin unghere,
Când mă prinde 'n valuri marea de 'ntuneric
Și dispăre 'n umbră Universul sferic,
De-ai veni 'n această clipă mormântală
Și-ai pași 'n odaie tainic, cu sfială,
Ai putea s'aluneci lin după perdele
Și să numeri pașii gândurilor mele
Și să vezi aevea singura lor cale
Și fereastra 'n jurul cărei dau ocoale.
Când izbesc în craniu, drum deschis să-și facă,
Te-ai feri, crezând că ești într'o prisacă,
Ai sălta cu ele când pornesc sglobii
Ca un stol de fluturi albi și străvezii,
Ai simți ce triste tremură în sbor
Când închizi fâptura-ți albă după stor
Și-ai strivi sub pleoapa-ți moale o mărgea
Când se frâng izbite de fereastra ta . . .

IV

De-ai veni la mine și-ai pași tiptil,
Luminoasă ca un zâmbet de copil,
Și pe ochi mi-ai pune mâna-ți albă, mică,
Tremurând ca puiul, prins, de rândunică,
Aș deschide 'n mine taine din povești
Și ți-aș spune 'n șoapte repezi cine ești.
De-ai veni la mine și-ai pași tiptil
Mlădiindu-ți trupul ca un vers subtil,
Ai putea s'auzi în muta mea odaie
Cum și-aruncă 'n ziduri grabnica-i bătaie
Inima-mi, ca roibii strânși în țari căpestre
Ori ca lava 'n coasta scoarțelor terestre.
De-ai veni la mine și-ai pași tiptil
Legănându-ți șoldul ca un fir fragil,
Ți-aș culege 'n pleoape zâmbetul sprințar
Minunat de tine, ca un grădinar
Ce-ar găsi în zori, cu foile deschise,
Un boboc pe care seara nu-l ghicise . . .

V

De-ai veni 'n această noapte de cărbune,
Te-aș opri în pragul casei și ți-aș spune:
Ochii tăi sunt două picături de rouă
Ce-oglesc în jocul lor o lume nouă;
Genele-ți sunt fire de păianjen fine
Care prind în plasă raze albe, line;
Păru-ți cade 'n valuri de șuviți răsfrânt
Ca un lan de grâne ondulat de vânt;
Brațul tău îndoiaie forma-i rotunjită
Ca o nuelușă verde de răchită . . .
De-ai veni, ți-aș spune . . . câte nu ți-aș spune,
De-aș privi în pragu-mi ochii-ți de cărbune! . . .

VI

De-ai veni pe drumul neted care-aleargă
Ca o punte 'ntinsă peste zarea largă,
Așteptându-ți pașii ușurei ca fulgul
Să-i aline rana ce i-o sapă vulgul,
Ți-aș eși în cale ca un blând sihastru
Ce-a zărit un semn divin pe ceru-albastru
Și crezând că-i albul sol de mântuire
Ochii lui aruncă pace peste Fire.
De-ai veni pe drumul ce-l brodez cu dorul
Ca să-ți fie moale când apeși piciorul,
Aș înde brațul ca un biet Crusoe
Ce-a zărit o navă lunecând în voie
Și cu vocea mută ți-aș eși 'naintea
Fără să-ți pot spune ce-am avut în minte —
Și uitând noianul clipelor din urmă
Aș simți că toate căile se curmă,
Am privi împreună lung în zarea-albastră
Și-am porni pe drumul dinaintea noastră.

Universitatea Liberă „E. Gojdu“

În cadrul U. L. „E. Gojdu“ în ultima lună s'a ținut un ciclu de 5 conferințe cu subiecte variate, atractive, investmântate în stil adecvat tezei.

D-l Coriolan Petran profesor la universitatea din Cluj a vorbit despre „Arta românească din Transilvania“. Expunerea clară și documentată a conferențiarului a rectificat și amplificat cunoștințele auditorului despre arta românească din Transilvania. Citatele din autorii ștreeni: germani și unguri, cu privire la această manifestare a sufletului românesc din Ardeal, au produs impresia unei valori intrinsece, reale, obiectiv fixată de către cercetătorii și criticii artei românești transilvăneni. Din numeroasele proiecțiuni cari au întovărășit conferința, s'a desprins prin repetiție caracteristica stilului în care s'au intrupat bisericile românești. Turnurile înalte, svelte, de-o eleganță fermecătoare, incinse uneori cu mici turnulețe își lăsau impresia năzuinții spre cer a rugăciunii depănate în sufletele cucernicilor credincioși. În pictura interesantă care îmbracă pereții bisericilor și amvoanele se oglindește întreg cuprinsul credinței țaranului român. Concepția lui despre viața de dincolo, despre raiu și iad, se exprimă prin aceste zugrăviri într'un chip ciudat care arată adânci influențe de bogomilism. Tablourile pictorilor N. Popescu din Banat și Pop din partea de nord a Ardealului au uimit auditoriul prin perfecțiunea lor. Aceste tablouri cu cuprins laic, puteau fi așezate alături de cele mai reușite opere ale pictorilor de pe acele vremuri. Aprecierea și critica estetică a tablourilor bisericesti, pictate cu măiestrie de Smigelschi, a încheiat conferința instructivă și clară a d-lui prof. Cor. Petran.

D-l prof. D. Ioanovicu a continuat conferința despre Buddha și Eminescu. Misticismul oriental îmbrăcat în sclipitoarele fraze ale conferențiarului a avut un farmec deosebit. A doua conferință a d-lui D. Ioanovicu a confirmat aprecierile noastre asupra expunerii conferinței prime. Conferențiarul s'a dovedit și de astădată un stilist îndemânat, risipitor de un belșug de imagini pe cari le înșiră cu virtuozitate în fraze melodioase. Realitatea este învăluită în vălul nepătruns al Maiei. Sufletul individului este prins în vârtejului devenirii și al trecerii eterne. Prin introspecțiune el reușește să distrame vălul Maiei și să se adâncească încă în viața pământească în pacea nemărginită a lui Brahma. Omul trăește mai multe vieți succesive, prin cari este împins de setea, ca realitatea metafizică, ale cărei roade, crescute în fiecare existență individuală, este suficientă. Acest paralelism: vieți succesive întrerupte de inexistență, ori inexistență, întreruptă de clipe succesive de viață este prins plastic în viersul lui Eminescu: „E moartea vama vieții sau viața, vama morții? În esență sufletul lui Eminescu este adânc înrudit cu

gândirea și simțirea brahmanistă-budhistă. Partea întâi din „Rugăciunea unui Dac“ este un adevărat imn brahmanian care s'ar potrivi armonice în colecția Upanisadelor; iar partea a doua este o izbucnire desperată a pesimismului budhist, „La noi Români, Eminescu e primul sol, a cărui chemare de o putere și armonie fără păreche deșteaptă în noi, în adâncimi uitate, la conștiința de sine marele suflet al Arilor care a revărsat oceanul de lumină al gândirii omenești în zările veacurilor istoriei și a cărui mângăiere și năzuință supremă e iubirea universală: „Ta twam asi“. Dacă din zbuluciumul de azi se anunță renașterea acestui suflet, intrat în noi, cetele frunțase ale conștiinței cele noi între Români vor îngenunchia în soarele tânăr al zilei, mai întâi la mormântul lui Eminescu“.

D-l profesor I. Pogan, a ținut conferința: „Bolșevismul“. Într'o expunere limpede, luminoasă a oferit auditorului informațiuni prețioase asupra bolșevismului, disecându-i doctrina economică și punând în evidență conflictul dintre practică și doctrină. Caracterele regimului capitalist sunt: 1. Producția pentru desfacere, 2. Concentrarea mijloacelor de producțiune în mâinile unui mic număr de oameni și 3. Munca salariaată. Anarhia în producția capitalistă, născută din lipsă de plan comun în producția mărfurilor atrage în sine în mod inevitabil crizele economice.

Aceste crize de o parte, exploatarea muncitorilor din ce în ce mai feroce de altă parte, va conduce după părerea comuniștilor, la revoluția armată a proletarismului.

Menirea primordială acestei revoluții va fi, crearea unei dictaturi, extrem de severă în reprimarea burghezimei.

În timpul dictaturii se face trecerea treptată dela producțiunea capitalistă la modul de producțiune comunistă.

Producțiunea în acest sistem nu se va face pentru profit, ci după nevoile societății. Toate fabricile, atelierelor vor forma o singură fabrică uriașă. Brațele, forțele de muncă vor fi repartizate după un plan. Profitul șters, exploatarea muncitorilor nu va exista. Statul, ca organizație politică nu va exista. Energiile comuniste odinioară în lupte politice, greve, armată, tribunale, se vor elibera și se vor folosi spre binele societății, spre producțiune.

Bolșevicii din Rusia, cari au adoptat acest program, după crearea unui terorism de sânge, după masacrarea unui mare număr de intelectuali țărani și muncitori chiar, n'au putut realiza nimic din planul comunist, care e irealizabil.

Prin împărțirea marilor latifundii, au mărit numărul burghezilor. Sub presiunea clasei țărănești re-

formele comuniste introduse în primele zile ale revoluției: amorul liber, ștergerea dreptului de proprietate privată, interzicerea comerțului etc. au fost toate părăsite.

Azi, după zece ani de guvernare bolșevică, numai găsim deosebiri fundamentale între sistemul capitalist și cel bolșevic.

D-l prof. Dr. L. Iacob, decanul Academiei de drept din Oradea a rostit conferința: „Problema confesională în România întregită“. Conferința magistrală s'a distins prin limpezimea structurii logice, transparentă ca un cristal, și consistența de bronz a documentelor și concluziunilor. În România întregită, prin încorporarea mai multor culțe: rom. cat.; reformat; ev. lut.; unitar; armean-gregorian; mozaic; mohamedan; unit rom. și ortodox român, se prezintă în mod acut problema confesională. Rezolvirea acestei probleme întâmpină greutăți mari din pricina susceptibilităților confesionale. Oricărei dispoziții care privește confesiunile, acestea răspund prin reacțiuni exagerate. Cazul încercării D-lui V. Goldiș, ministrul cultelor de a aplica tuturor confesiunilor măsura codificată pentru religia ortodoxă română, protestul bisericii unite rom. și reclamațiile bisericilor minoritare dovedesc limpede gradul înalt al susceptibilității confesionale. Trecând în revistă diferitele soluțiuni date pentru reglementarea raporturilor dintre biserică și stat: 1. Sistemul teritorial 2. Sistemul coordonării 3. Teoria superiorității statului 4. Teoria separațiunii bisericii de stat, conferențiarul se oprește asupra problemei confesionale la noi. Arată în lumina istoriei ce privilegii aveau diferitele confesiuni în Ungaria și cari erau prerogativele coroanei față cu ele. Înainte de războiu culțele rom. cat. protestante, unitare etc. erau într'o neconținută frământare pentru a smulge statului noi drepturi. După războiu aceste confesiuni au pus statul român în fața faptului împlinit al autonomiei lor aproape desăvârșite, refuzând statului exercitarea drepturilor pe cari le avuseseră în Ungaria. Astfel biserica catolică discută dreptul de patronare al suveranului, dreptul de confirmare al donațiilor; biserica unitară refuză trimiterea spre aprobare a proceselor verbale ale Consiliului suprem, în schimb pretind statului român împlinirea cu vârf și îndesat a tuturor datoriilor față de confesiuni. Această stare de lucruri trebuie să se curme prin soluționarea problemei pe baza parității și transferarea fără discuție a drepturilor de patronat și control-existente și astăzi încă în Ungaria — asupra statului român. Biserica catolică din Ardeal, vorbind Apusului, afirmă că dreptul de patronat a fost un privilegiu al *regelui apostolic*, legat de persoană și întransmisibil, și uită că în Ungaria — fără rege — guvernatorul și astăzi exercită acest drept.

D-l prof. A. Mavrodin, președintele Asociației profesorilor secundari, secția Oradea a vorbit despre „Valoarea estetică a poeziei lui M. Eminescu“. Într'o

conferință volubilă, conferențiarul trece în revistă teluritele sisteme de critică-literară. Dobrogeanu-Gherea, influențat de Taine și Saint Beuve, studiază poeziile lui Eminescu în funcțiune de mediu, iar T. Maiorescu, estetul „metafizic“ judecă în sine opera lui Eminescu: un fel de a judeca adoptat și de d-l M. Dragomirescu. Poezia lui Eminescu întrunește în sine, într'o sinteză perfectă, toate ideile și sentimentele mari ce au frământat pe marii poeți ai omenirii: ideea creațiunii, a morții, a dragostei, a iubirii de natură. Ceeace dă însă mare valoare acestor idei și sentimente este realizarea lor poetică, exprimarea lor. La Eminescu, întocmai ca la cele mai mari genii poetice din toate timpurile și din toate locurile, se găsește acea mare însușire: *senzibilizarea ideii*, a abstractului. Prin această însușire cititorul nu numai că înțelege ideea, ci și o simte. Conferențiarul dă ca exemplu tipic înfățișarea teoriei vedice, cosmogenice, în tabloul dela începutul scrisorii I-a. Uneori poetul nici nu dă amănunte, ci numai printr'un cuvânt evocator face să se nască în noi ideea întregă. Eminescu nu poate fi clasat într'o anumită școală poetică. El e și romantic și clasic și realist, cum se vede din bucățile cetite de conferențiar (Somnoroase păsărele, „Melancolia“, „Glossa“ etc.). Limba poeziei lui Eminescu este unică, creațiune specifică, personală. În ea sunt întrunite într'o sinteză perfectă, elemente populare, savante și din cronici. Cuvântul în poezia sa are o funcțiune precisă. El are în el însuși — nu numai datorită combinațiilor tehnice — o putere deosebită de plasticizare. Uneori dacă scoatem numai un neînsemnat adjectiv, întregul înțeles și farmec al versului se micșorează. Unele epitete abstracte la el devin cu totul sensibile. Din cauza aceasta poeziile lui Eminescu nu pot fi bine traduse. Toate aceste considerațiuni precum și altele pe cari conferențiarul le dezvoltă — mereu bazat pe text — fac ca Eminescu să poată fi pus pe aceeași treaptă cu marii poeți ai omenirii.

Prof. T. Neș, directorul liceului E. Gojdu, rostește conferința: „*Lumina*“. Față de orice fenomen ori ființă avem trei atitudini: a) atitudinea estetică, b) atitudinea științifică și c) atitudinea practică. Atitudinii estetice își datoresc obârșia cele mai reușite figuri stilistice, precum și originea artelor plastice. Atitudinea științifică a dus la lămurirea naturii luminei. În ipoteza lui Aristot corpurile conțin ceva nedefinit, care se cheamă „transparent“. Această materie nedefinită pusă în acțiune de unii agenți va produce lumina și colorile corpurilor după raportul amestecului între transparent și negru. Neroston considera raza luminoasă o traiectorie descrisă de mici corpuscule incandescente, proiectate de izvorul luminos. Neputându-se explica unele fenomene: interferența, distracția, polarizația, prin această ipoteză, s'a introdus ipoteza mișcării onduloare. În categoria acestui soi de mișcări s'au grupat și razele Roentgen, și razele calde. Razele sunt formele prin care se răspândește energia corpului radiant în aerul

eterului. — Energia se răspândește, după vechea concepție, în mod continuu : este o toarcere, fără întrerupere a razelor din caierul sorilor și o respirație impermeabilă a lor în univers. Studiul razelor Roentgen a arătat că aceste raze sunt mai efective ionizând moleculele aerului, în anumite direcțiuni. Efectul evoacă imaginea unor săgeți asvârlite în diferite direcțiuni, cu goluri între ele ; ele rănesc numai moleculele din drumul lor. Fiind razele Roentgen de natura razelor luminoase această proprietate a lor se întinde și asupra acestora. Studiul razelor calde încă au dus la unele legi experimentale cari nu se puteau deduce din concepția curgerii necurmată a energiei din isvorul său. Teoria lui Plank se poate ilustra cu izbucnirea periodică și în cascade a unui isvor de munte. Energia se desprinde de isvor în cantități fărmijate, în cascadă, care se desface periodic și nu fără întrerupere, de corp. Cantitatea de energie radiată de corp este multiplul întreg al aceleiaș cantități intime : *quanta*. Cuantele sunt atomii energiei. Teoria lămurește foarte bine efectul de mai sus al razelor Roentgen și făsnirea în formă de acee (Nadelstrahlung) a energiei radiante. Dintre aplicările practice ale luminei, conferențiarul amintește : *telefotografia*, transmiterea fotografiei la distanță prin pulsațiunile produse într'un circuit de celula de selen intercalat în el, și *fotofonul*, adică fotografierea undelor sonore și transformarea fotografiilor în unde sonore. Instalațiunile de telefotografie și fotofonie sau intuit prin deseme pe carton.

Trupul

de G. TALAZ.

*Un ochiu de cer prin neguri se arată
Și calea mea e iarăși luminată,
De pretutindeni iar îmi râde firea —
Hai suflete începeți dănțuirea . .*

*Din zare 'n zare cerul e 'nsorit
Și iată-mă spre câmpuri noi pornit ;
Simt numai mersul, cerul și pământul,
Și nici un gând nu-mi tulbură avântul.*

*Dar iată norii tulburi vin din urmă
Și întuneric din adâncuri scurmă,
Și vânturile toate le răscoală
Și svârl în larg funingine și smoală.*

*Și ultime lumini se rup și trec
Și duhuri de 'ntuneric le petrec
Pe dinaintea mea pe vâruri sure,
Și eu rămân în stânsele conture ;*

*Apoi un pas și nu mă mai zăresc...
Imi simt doar trupul greu și mi-l târăsc
Să-l am tovarăș bun pe drumul lung,
Să-l chinuesc ori unde-o fi s'ajung.*

Doi pelerini

de M. G. SAMARINEANU.

*Tu treci și azi pe același drum ;
Aceleiași tei stau înșirați
Cu aceleiași flori încununăți,
Cadelnișând parșum.*

*Și primăvara e în toi ;
Alintă fluturii în zbor
Și-i numai viață pe ogor,
In glie și în noi.*

*In murmur Crișul trece lin
Și-și duce dorul său pribeag
Spre alte lunci, pe alt meleag,
In nopți cu cer senin.*

*E totul cum l-am fost lăsat
Când dragostea ne-am întrerupt ;
Nimic din fire nu s'a rupt,
Nimic nu s'a schimbat*

*Și totuși, noi, când ne 'ntâlnim
— Și ne întâlnim acuma des ! —
Părem că nu ne-am înțeles
Nici când... că nu ne știm.*

*Străini am fost când ne-am iubit
Ori ne iubim acum — streini ?
O, suflete, — doi pelerini,
Găsindu-se s'au rătăcit.*

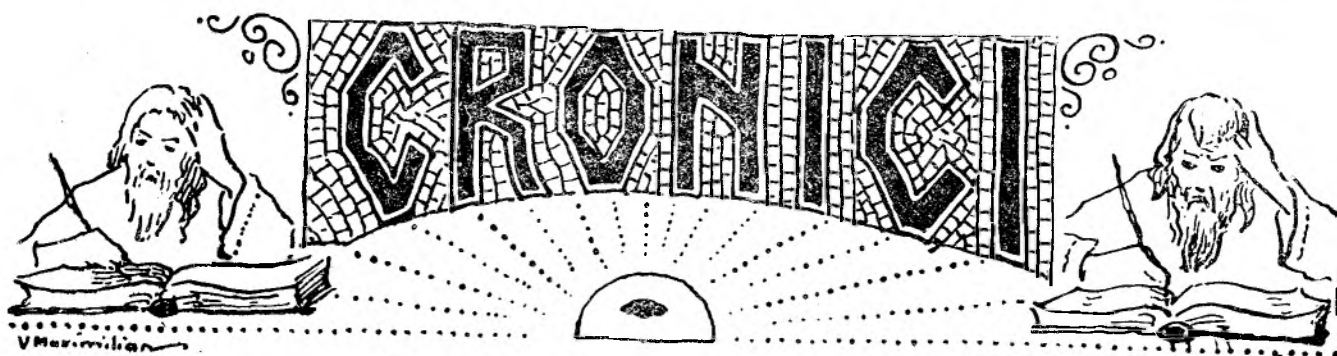
FIGURI DIN PRESE

PAMFIL ȘEICARU

prim-redactor al ziarului „Cuvântul“ din București, cel mai prominent ziarist al presei române și cel mai temut polemist. A ținut o admirabilă conferință în orașul nostru, vorbind despre „Fascism“.

Ludwig van Beethoven. Anul 1927 în ziua de 26 Martie încheie un veac dela moartea celei mai mari și mai zdruncinate personalități muzicale. Intreg globul pământesc l-a sărbătorit pe acest fenomen al geniului uman, recunoscând în el culmea cea mai înaltă la care putea ajunge omul. Copilăria i-a fost o înșiruire de scene dramatice, genul având de luptat cu legile grele ale firei, spre a se ridica spre înălțimile hărăzite lui Lumea din năuntru se ridică tot mai puternică spre a călca în picioare lumea din afară. Din afară îi veneau numai nenorociri, dela rude, dela femei, dela prietini și străini; ceea ce l-a făcut de sigur să-și făurească lumea lui lăuntrică. Morocănos ca un urs și totuși blând ca un miel; mândru de comoara sufletului său și totuși comunicativ; învins de lumea care îl înconjură și totuși triumfător prin puterea titanică a sufletului său; legat de necazurile vieții omenești și totuși ridicat deasupra lor prin muncă și voință de zeu Beethoven se ridică hotărât, mândru, titanic și sublim ca o rază eternă din mijlocul haosului de suferințe. În ciuda nemerniciei lumești, în ciuda lumii de pitici, mare numai prin răutate, se ridică dumnezeescul din el ca o flacără uriașă și eternă.

La vârsta de 26 ani o surzenie, care se accentuează tot mai mult, îl separă cel puțin de zgomotul lumii dacă nu de celelalte manifestări ale ei. Se pare că Dumnezeu a voit să-i despartă viața sublimă din năuntru; mai trebuia să-l închidă și ochii, ca să nu mai trăiască decât din bogăția neseacă a interiorului său l-a fost dat par'că să adune valurile de cântec din natură, ca apoi să le treacă prin flacăra misterioasă a geniului său și să ne dea muzica cea mai sublimă, cea mai tulburătoare, serafică, sălbatică uneori și blândă altădată, ajungând până la cel mai senin imn de bucurie din simfonia a IX. Urechile sale nu-i mai servesc la nimic și totuși sufletul său cântă, cântă, revărsând în lume valuri de frământare și de emoție. Femeea, căci a jucat și ea rol în viața lui Beethoven, s'a încercat să-l iubească, dar nu i-a lăsat decât suferință. Pentru înălțimi sufletești ca ale lui Beethoven, trebuia femeia în stare să se ridice până la el. A fost totuși un noroc că greutatea de plumb a femeilor nu l-a coborât, iar el și-a cultivat în templul lăuntric și iubirea împreună cu celelalte puteri divine, dându-ne muzica sa neperitoare. Câte femei, cele mai frumoase femei din lume, de o sută de ani încoace și sute de mii de ani de aci înainte se vor îmbăta de valurile iubirii lui Beethoven, care nu a putut totuși fi iubit cum el înțelegea atunci când era și trup pe pământ! Nu, el nu a fost înșelat de femei; formula banală a lumii de rând nu i se potrivește lui. Femeea s'a înșelat singură, căci n'a băgat de seamă că perfidia sa chinuia un trup muritor, dar nu atingea un suflet de zeu.

Muzica lui este isvorită din adâncurile lăuntrice ale marului său suflet. Celce o ascultă trebuie să-și închidă și el urechile și ochii la tot ce-i oferă lumea și să se lase furat de valul muzicii până la sferile la care s'a urcat Beethoven.

Seneca.

Revista din provincie. Câtă țesătură de imagini și ce fanteze risipită în stropi de cerneală pentru a fixa „revista din provincie”. Citind discuțiile iscate în ultimul timp asupra acestei „chestiuni” ai impresia că „Revista din provincie” e considerată o dihanie; după unii un sobol rămător al solului pe care se găsește pentru a scoate la iveală mușuroaie de comori locale ascunse, iar după alții un papagal care repetă inconștient cuvinte și fraze prinse. Și fantezia se irosește în a o înfățișa ca un „chilim cu o anumită coloratură al unei anumite vieți”, sau ca un ecou al unui sughiț modern. De ce ne așezăm în tabere atât de dușmănoase cari să-și caute mereu gâlceavă și nu în solii de împăciuire? De ce revista de provincie să fie considerată altfel decât cea din capitală? Fiindcă în provincie lipsesc ministerele cu subvenții, șoseaua Kiseleff cu idilele și Capșa cu cancanuri și bârfeli? Dar provincia nu-și are pe cerșetorii săi cari și-au făcut o specialitate din a tapa autoritățile, nu-și are idilele atât de grosolane și cancanurile și bârfelile tradiționale?

Apoi revista din capitală nu este scrisă în cele mai multe cazuri de scriitori din provincie? Că se mai află în provincie sau că s'au mutat cu drumul de fier la București nu importă. Ei au adus în scrisul lor ceva din seva pământului care i-a produs. Ori cred cei cari au iscat această discuție că în revistele din provincie nu trebuie să scrie scriitori născuți în capitală.

Vrea să vadă în revista din provincie un sol al sufletului local? Și cred că e deosebit? Dacă e întinat cel al capitalei nici sufletul provinciei n'a rămas neatins. Modernismul cangrenat în literatura capitalei se resfrânge mărit, desfigurat și rău înțeles în provincie. E la fel cu moda! Scurtimea rochii atât de decentă în capitală a ajuns, în provincie, până deasupra jartierii. Ecoul cluburilor din capitală a colorat provincia cu acel cartofism special care se ia la întrecere cu plictiseala și monotonia Bărladului, Hușului sau a Tg.-Mureșului.

— Eu văd revista din provincie un fel de scormonitor al sufletului local. Trecutul ținutului, prezentul și viitorul lui, iată care trebuie să fie preocuparea ei, îmi spunea mai zilele trecute un distins publicist provincial. De ce egoismul acesta local? E drept că și latura aceasta trebuie cultivată; să faci din ea o țintă pentru un organ de publicitate însă ar fi o miopie. Descoperirea unui talent nou pe care să-l încurajezi și să-l stimulezi la muncă, fie el de unde o fi, prezintă aceeași importanță, după mine, ca și descoperirea unei serii de documente cari să ne valorifice anumite drepturi istorice.

Folklorul local? Basmelor? Documentele? Și-au doza lor. Mai multe picături și ai obținut un rezultat cu totul contrar celui pe care-l urmărești. Apoi acestea și-au organe speciale cari nu se limitează la anumiți kilometri distanță nici la vr'o delimitare de județ.

E greșită părerea de a considera revista de provincie un fel de pompă care să tragă numai seva din pământul provinciei. Căci mai puțin ca oricare alt organ, revista din provincie nu are numai menirea să informeze publicistica de ceea ce este de valoare și caracteristic în sufletul local. Ea trebuie să formeze o școală. Ea trebuie să smulgă raze din soarele culturii

neamului și să le răsfrângă asupra masei locale. Ea cunoaște mai de aproape spiritul local, gradul de cultură al cetățitorilor săi. Se va strădui deci să culeagă ca albina, polenul din mai multe flori, fie ele pe sol propriu ori ba, pentru a-și pregăti mierea prielnică gustului cetățitorilor. Aceasta însă trebuie impregnată în fagurul tradiționalismului.

Revista din provincie deci este aceeași ca și revista din capitală cu singura deosebire că nu-și poate permite luxul trăsăturilor dacă vrea să nu-și compromită viața. Scriitorii țării, din Botoșani, Hotin, Balcic ori Sighet să se simtă bine și la ei acasă și în capitală.

M.

Românii din Peninsula Balcanică. Conferința domnului profesor universitar Th. Capidan. În seara de 16 Martie a. c. D-l Th. Capidan, profesor la Universitatea din Cluj, a vorbit în sala Fundației Carol din București, la o șezătoare macedo-română organizată de Asociația absolvenților Școlii superioare de comerț din Salonic, despre „Vechimea și însemnătatea istorică a elementului românesc din Peninsula Balcanică“

Conferențiarul, care este un eminent cunoscător al romanității balcanice, a expus părerile istoricilor și filologilor despre autoctonia sau originea nordică a Macedo-românilor. Deși filologul se asociază la părerea istoricilor, aducând pentru aceasta și dovezi din toponomastica românească în Balcani. În urmă domnului Capidan a arătat rolul istoric al acestor Români. După conferențiar, elementul românesc din nordul Dunării s'ar fi pierdut în mijlocul popoarelor barbare din vremea migrațiunii popoarelor, dacă încă din epoca primelor cuceriri române în sudul Peninsulei Balcanice n'ar fi existat acea romanitate plantată cu trei veacuri înaintea de cucerirea Daciei. În această romanitate el v. de pe strămoșii Macedo-românilor. Când această romanitate a început să devină românească, ea s'a așezat ca un zid între Slavii din Peninsula Balcanică, în ținutul unde și astăzi avem urme de localități cu nume românești, despărțindu-i în două: în Serbo-croați și în Bulgari, evitând cu modul acesta închegarea unui singur popor slav unitar. După aceasta, Domnul Capidan a vorbit despre diferitele populațiuni românești din sudul Dunării cu așezările lor vechi în Balcan, Rodope, Tracia, Epir și Tesalia. Foarte aceste populațiuni formau în veacurile de mijloc un singur popor românesc. Astăzi n'au rămas din ele decât Aromânii din Epir și Tesalia ca și cei răspândiți în Albania, Macedonia și Tracia.

La sfârșit de tot el a atins și rolul social al acestui element, vorbind despre starea lui economică și culturală. Această stare a fost superioară din toate timpurile. Așezările românești la țară stau economiceste mult mai bine decât așezările Bulgarilor, Evreilor și Albanezilor. În dezvoltarea orașelor, niciunul dintre popoarele balcanice n'au avut centre cu o propășire economică și culturală de superioritatea *Moscopolei*, cetățuia românismului din Balcani,

Referindu-se la stările actuale, D-l Capidan propune ca să se înceteze cu colonizările Aromânilor în țară. Arată importanța redeschiderii școlilor românești din Macedonia sârbească pentru readucerea la sentimente naționale a Dacoromânilor din Timoc, și sfârșește relevând importanța Românilor din Albania pentru unirea prin Italia, a romanității occidentale cu romanitatea orientală

Conferința la care a participat un public numeros și ales format din generali, ofițeri, arhieri, profesori etc. a fost ascultată cu un interes deosebit.

C.

Radiofonia. Din conferința ținută cu acest titlu de D-l Inspector General Craioveanu, sub auspiciile Ateneului român în sala festivă a Primăriei, extragem concluziile trase de d-sa, în urma explicărei sub formă de populizare a fenomenului transmiterii sunetelor prin telefonie fără fir.

Nu există limită pentru radierea energiei electromagnetice, spune conferențiarul, totul depinde numai de forțele magnetice

puse în joc; astfel că nu trebuie clasată în categoria utopiilor demente peispectiva că omenirea să poată odată comunica cu ființe superioare din alte lumi decât cele pământestii.

Deocamdată, în stadiul în care se găsește tehnica Radiofonică, să ne mulțumim cu posibilitățile de a ne împărtăși în cât mai mare număr manifestațiile culturale și artistice ale diverselor centre pământestii civilizate.

Cu această ocaziune oratorul exteriorizează în public regretul că ținuturile noastre, din considerente înalte de siguranță și de liniștită viațuire, sunt stingherite în dorința de a lua parte la audițiunile adeseori admirabile, pe cari radiofonia ni le-ar îngădui.

Inchipuți-vă frumsețea serilor, când familiile ar putea sta la colțul sobei, să asculte în comun concerte, opere, conferințe instructive, noutățile zilei ect. Fiecare din aceste cenecluri familiare ar constitui un mic templu de reculegere în cultură.

Care va fi influența practicei radiofoniei asupra societății viitoare? Viitorul este al tineretului; acesta prins de vraja audițiilor, va fi curios să cunoască cauzalitatea efectelor; astfel zi de zi mai numeroase inteligențe se vor avânta în studiul fenomenelor fizice, în cercetarea esenței însăși a minunatei naturi și a energiilor sale infinite. Tot mai multe creere vor fi chemate să-și pună materia cenușie în serviciul celei mai înalte cauze: aceea de a împinge sfera cunoștințelor omenești tot mai profund, tot mai larg în negura necunoscutului înfinit.

Inclinările exagerate spre viața animalică, în mediul tinereții societății vrăjită de căutarea adevărului, se vor tempera progresiv. Tot mai întinsă dezvoltare a vieții spirituale va ridica omul tot mai sus spre asemănarea cu Dumnezeuirea.

În aceste perspective de spiritualizare a omenirii, știința obiect al rațiunii pure și al cercetării critice, urmează aceiași cale cu credința, care pe bază sentimentală și cu formula „crede dar nu cerceta“ are aceiași tendință de a ridica moralmente pe om spre Dumnezeuire.

„Renan și Germanii“. D-l Profesor Auger dela Universitatea din Cluj invitat de cercul Franco-Român din Oradea a ținut o conferință cu titlul de mai sus în sala festivă a Primăriei.

Viața lui Renan începută în practica religiei catolice și în pregătirea îmbrățișării carierei ecleziastice, arată o bruscă schimbare psihică, când Renan pierde către vârsta de 20 ani credința și-și leapădă rasa preoțească. Momentul psihic imprimă spiritului acestui mare gânditor o nuanță indelebilă revoluționară, care îi rămâne caracteristică și care îl duce atât de departe încât comite nedreptăți flagrante de aprecieri asupra propriei sale patrii. Ca un protest, reflex contra cultului catolic, cade în admirația exclusivă a spiritului protestant germanic, în cultul criticismului german, al gândirii Kantiene și Fichtiene, negând compatrioților săi capacitatea abstracțiunilor filosofice și ale crâiei. Ignorează contribuția imensă adusă în domeniul gândirii omenești de către străluciții săi compatrioți ca Descartes, Pascal, Bossuet, Sainte-Beuve, fără a mai cita pe contemporanii iluștri ai lui Renan însuși.

Porcit pe această poartă, Renan dărește ca cultura germană să fie ridicată la rangul de arbitru spre promovarea civilizației omenești. — Între timp survine însă războiul de a 1870, iar Renan, asistând la brutalul abuz al forței militarismului prusac și la eclipsarea ori-căror principii de omenie din partea poporului, care în ochii admirativi ai lui Renan, trebuia să fie copilul intelectual și moral al filosofilor germani, Renan este adus la realitate. O vastă corespondență întreținută cu amicii săi germani evidențiază rezervele aspre, pe cari cu această ocazie Renan le face asupra cultului ce închinase poporului ales. Când sbuciumul sufleteș se potolește după reintrarea în stare de pace, Renan își consacră activitatea propagandistă, însă acum cu mai multă circumspecție, apropierei culturale și politice a celor două mari națiuni antagoniste. În această stare

Ultimul studiu ni-l oferă domnul *G. D. Serra*, profesor de limba și literatura italiană, tratând în itallenește despre continuitatea numelor de persoană de origine latină-romană în numele proprii din ținutul Canavese.

Autorul, care este nu numai un eminent filolog dar și un perfect cunoscător al romanității occidentale medievale, bazat pe un material documentar de o bogăție extremă, cercetează din documente vechile nume italiene și reușește să găsească la fiecare din ele punctul de plecare din romanitatea medievală. Studiul domnului Serra nu este numai o prețioasă contribuție la istoria numelor proprii italiene, dar și un indicator pentru acela dintre filologii români care ar dori să întreprindă o lucrare similară în domeniul onomasticii românești.

Peste tot, întregul material publicat în această primă parte a Dacoromâniei, apărută pe anii 1924—1926, contribuie la lămurirea celor mai multe chestiuni din domeniul filologiei și a istoriei românești. Pentru această prețioasă contribuție științifică, care se face sub conducerea învățatului profesor *Sextil Pușcariu*, primul organizator al Universității din Cluj și Directorul „Muzeului limbei romane”, noi ardelenii trebuie să fim recunoscători, căci, de la Cipariu încoace, niciodată studiul limbei noastre materne n'a luat avântul care se vede în publicațiile învățaților filologi de la tânăra noastră Universitate din Cluj.

Lector.

Organizația muncii în America de D-l inginer *Dion Mardan*, ed. Cartea Românească — Timișoara. Într-o broșură de 53 de pagini D-l inginer Mardan expune material de o bogăție și însemnătate covârșitoare. Sunt observațiuni personale făcute la fața locului cu ocazia unei călătorii de studii. D-l Mardan este un adânc cunoscător al chestiunilor muncitorești și intelectuale, astfel că a știut unde să-și oprească ochii, pe cine să asculte, cum să întrebe, pentruca să ne dea observațiuni ce pot folosi unui neam care-și croește un drum nou în viață. Expunerea laconică și cuprinzătoare, într-o limbă curată și frumoasă, face ca broșura D-lui inginer Mardan să fie căutată de toți cari doresc să fie orientați în noua fază a muncii.

În America lucrul omenesc a ajuns la maximum de intensitate dar nimic nu ne îndreptățește pe noi să fim prea pesimiști, să învățăm și noi dela alții, mai ales metodele de lucru din marile stabilimente Americane. America este țara *muncii organizate* țara mașinismului, unde la fiecare pas vezi „*geniul organizației și al forței*” D-l Mardan observă că în lupta industrială victoria nu este a celui ce a prins se rețele științei, ci a celui care va ști să realizeze aplicațiunile.

Însă D-l Mardan risipește o iluzie banală că prosperitatea Americii s'ar datorii numai bogățiilor și numărului celui mare de locuitori, ci această prosperitate e mai ales datorită unei *mentalități* specific americane și anume: „că munca nu se consideră ca scop ci ca însăși rațiunea existenței, ca o funcțiune naturală”. — astfel că în America *muncеște toată lumea* în cât numai poate fi ceartă între muncă și capital.

Americanul nu disperă, are necontenită încredere în reușita sa și învins, el reîncepe cu mai mult curaj. Lucrătorul nu dușmănește pe patron și dorește sincer ca acesta să se îmbogățească, fiecare proletar sperând să ajungă și el capitalist. Acolo în America „idealul vieții sociale este nu nivelarea averilor private, ci *mărirea averii publice*” — iată considerațiuni psihice culese cu multă înțelegere a lucrurilor de către D-l inginer Mardan și din care ne putem explia pentruce în America agitatorii nu au teren de activitate.

Chiar patronul este convins în America de adevărul că: „salarul mic face pe lucrător slab și nemulțumit, de aceea o fabrică Americană își face impresia unei familii, căci este o colaborare sinceră între factorii de producție.

D-l Mardan în lucrarea sa se dovedește nu numai adânc cunoscător în chestiunile industriale și ale muncii, dar un profund cunoscător al sufletului omenesc. Ar trebui să cităm toată

lucrarea, căci nu poate fi rezumată, ca să se vadă interesantele observații culese de către D-l Mordan. D-l inginer este însuși conducătorul uneia dintre cele mai mari stabilimente industriale din Ardeal, unde ochii i s'au deprins să vadă, iar inima să simtă palpațiile muncii și sufletul muncitorului. Lucrarea D-lui Mardan, este însăși adevărul, care vine să risipească o atmosferă pestilențioasă; lucrarea aceasta reprezintă un vânt sănătos, și ar trebui răspândită cât mai mult.

Seneca

~~~~~

REVISTE

Indemnul anul IV. No. 7—8. Tg.-Mureș Revista de literatură, organ al societății de lectură a liceului „Al. Papiu Ilariu”, este redactată cu pricepere de O. Papadima. În redactorul său vedem un element de valoare pentru scrisul românesc. Atât traducerea cât și recenziile au calități cari ne fac să nădăjduim mult.

*

Scânteeea anul IV No. 3, revistă literară, științifică și de folclor a elevilor liceului „Pe ru Maior” din Gherla. Sforțări cari ne sunt simpatice. Vezi strădanii de a da ceva. Cunoaștem elanul tineretului și faptul că românul, la o anumită vârstă, este poet. Înhamat la o muncă sistematizată însă acest elan trecător și această poezie a vârstei pot da ceva care să rămână Pe lângă analizele operelor literare nu rar întâlnești descrieri frumoase și fantezii cu peisagii evocative. Ne amintim de o schiță bine reușită a unei eleve, Delia Popa. Ar fi putut figura în orice revistă literară Revistele elevilor de ne-ar scoate la iveală un talent sau două în întreg decursul existenței lor și-au făcut datoria.

*

Ramuri, Drum Drept anul XXI No. 1—2 de sub direcțiunea d-lui N. Iorga. În primul articol d-l N. Iorga, ne arată că la Belgrad, Miodrag Ibrovac împreună cu Bogdan Popovici încep publicarea unei reviste de literatură străină. „Se vorbește acolo de localnici și de străini, despre tot ce este mai important și mai caracteristic în mișcarea literară de pretutindeni, căutându-se firește ceea ce poate avea o mai strânsă legătură cu Serbia și un mai mare folos pentru dânsa.

O astfel de publicație ne lipsește și nouă căci în materie de literatură străină suntem complect dezorientați. A se arăta cu nepărtinire, cum se scrie aiurea, ce ținte se urmăresc, ce formule se caută e una din primele datorii pe care le avem pentru sănătatea literaturii noastre, deci a spiritului clasei noastre culte.”

*

Făt-Frumos Martie—Prier 1927, Suceava. Revista literară și de folclor a d-lui Leca Morariu, un cunoscut publicist, în ultimul său număr ne aduce o scrisoare inedită a lui Creangă din 1862. Din ea desprindem spiritul marelui povestitor pe care-l vedem și în scrisorile sale particulare.

D-l George Voevidca publică o poezie plină de savaoare și de frăgezime în ritm intitulată „Seceriș”:

Holda 'n șoapte
Grâne coapte
Clatină, undind..
Cântă seceri
În întreceri
Sprintene scîlpind
.....
Colo 'ncarcă
aur par'că,
Rumeni muncitori
Grele care
trec arare
legănând comori.

M.

Toți orădenii își dau întâlnire la

Cafeneaua ASTORIA

Cea mai elegantă cafea din Oradea
In fiecare seară orchestra

2-3

Atelier de sculptură și lămârie artistică

Martin Simionescu

Str. Simeon Bărnuțiu 50 Oradea

Execută :

cele mai bune și fine mobile și aranjamente
bisericești ca: Iconostase, străni, țeturi, chivoturi
candelabre etc. cât și lucruri de binale, aranja-
mente de prăvălii, vitrine etc.

Execută :

Toți intelectualii români
își dau întâlnire la cafeneaua

„PALACE“

complet renovată și cu confort
occidental.

In fiecare seară orchestra fraților **Bura**

Atelier de sculptură și lămârie artistică

Martin Simionescu

Str. Simeon Bărnuțiu 50 Oradea

Execută :

cele mai bune și fine mobile și aranjamente
bisericești ca: Iconostase, străni, țeturi, chivoturi
candelabre etc. cât și lucruri de binale, aranja-
mente de prăvălii, vitrine etc.

Execută :

FOARTE IEFTIN !

FOARTE IEFTIN !

Covoare, cuverturi pentru chaise-long, draperii
și art. cole de tapijerie găsiți la magazinul

BERNATH BACK

Piața Regina Maria No 1. Oradea. 4-10

Madas

Str. Tudor Vladimirescu No 18 ORADEA

Fabrică de mobile de aramă
și fier, paturi somiere și lavoare 2-10

„Corvinus“

Institut de arte grafice, linatură, fabrică de
registre, cartonaj și legătorie de cărți

ORADEA

ORADEA

execută cu cele mai avan-
tajoase prețuri tot felul de lu-
crări de legătorie, registre
comerciale și cartonaj

Proprietar, ILIE FERDINAND

Bulv. Reg. Ferdinand No. 10. Int. a r. prin Str. I. C. Brăllanu

Firma Lukács & Cie

Strada Prințul Carol 1-3 Oradea

5-10

Mare magazin de textile, vă recomandă marele său stoc
de stoffe și postavuri pentru confecțiuni pentru doamne
și domni. — Unicul depozit de pânze de Szepes.

Prețuri avantajoase!

Atențiune! Library Atențiune!

Zilnic vă puteți procura cele mai proaspete și ieftine cărnuri

Carne de vită, calitatea I.

Carne de porc proaspătă

Carne de vițel sugaciu

Cărnățării, mezeluri, slănină sărată, untură topită în ori
cât de mari cantitate dela

Oraș Vasile

Strada Tache Ionescu 48.

Singurul comerciant și industriaș român, care cumpără
vite și porci îngreșați în orice cantități.

Telefon 496 5-10 Telefon 496

Toți vizitatorii Oradiei își dau întâlnire la

RESTAURANTUL SZECSENYI

Unde se servesc mâncările
cele mai bune și băuturi
▽ de calitate primă ▽

Prețuri convenabile! — Bucătărie românească!

Str. Reg. Ferdinand No. 11. Complex renovat

5-10

La cafeneaua

ROYAL

își dă întâlnire tot publicul select din Oradea
Concertează cea mai bună orchestră.

2-3

Toată elita Oradiei și toți intelec-
tualii își dau întâlnire la
Cafeneaua

• ELITE •

unde con-
certează zilnic dela 6-8
și dela 9-1 capela militară

8-10

Către abonați

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați cari nu și-au achitat abonamentele pe anul 1926, să binevoiască a ne trimite suma de 120 Lei cât mai neîntârziat. E o sumă ridicolă care, suntem siguri, că nu lasă mare gol în bugetul nimănui. Pentru noi însă însemnază totul căci „Familia“ nu are alte surse decât abonamentele. — D-nilor abonați cari nu-și vor achita restanța li se va opri expedierea revistei. Suntem siguri că nu vom fi nevoiți să recurgem la asemenea măsuri și că numărul viitor, care va apare la 25 Martie, va fi primit de toți cei 2500 abonați așa ca până acuma.

Administrația

Magazin de
coloniale,
delicate se,
conserve

IOAN MEZEY & Comp.

Str. Alexandri No. 2. — Vis-a-vis de Primărie

Cel mai vechiu magazin românesc din Oradea

Mărfuri proaspete, curate și
cele mai bune pentru gospo-
dării, cu prețuri reduse. 1 kg.
Zahăr tos 34 lei. Cutie 37 l. i.

AUTOMOBILE

RENAULT

ȘI

DODGE BROTHERS

Expoziție permanentă

la reprezentanții generali pentru întreaga Românie

GR. CRISTEA & Co.

CALEA VICTORIEI 88. BUCUREȘTI

1-10

Tipografia și Librăria Românească Societate Anonimă Oradea.

Exemplarul 20 Lei.